

XV. évfolyam, II. szám
2018. augusztus

LASSI LAUVÉ

A Magyar Tolkien Társaság
Hivatalos kiadványa

BEKÖSZÖNŐ

Itt a nyár, a táborok és tábortüzek időszaka (a Kószák üdvözlőket küldik a holdfogyatkozás-éji Remete-barlangból), és itt az új *Lassi Laurië*, amelyet reményeink szerint már a Nagy Nyári Táborban kézbe vehettek, esetleg a tábor utáni – vagy éppen tábor helyetti – MTT-hiány enyhítésére porgethetitek a képernyőkön. (Bármennyire is csinos és papírillatú egy nyomtatott példány, azért tagadhatatlan, hogy a mobilon olvasható verzióknak is megvan a maga szépsége.)

Persze a táborokról itt még nincs szó: a Krónikában és a Beszámolóknak az év elejétől nagyjából június közepéig követtük az eseményeket. Az Interjú rovatban ezúttal a spanyolországi tolkieniták tevékenységéről olvashattok Mónica (Findúriel) jóvoltából, aki ugyanolyan lelkesen reagált erre a felkérésre is, mint évekkkel ezelőtt az első nemzetközi Tolkien Levelező Verseny hírére. A Tanulmányok szerzői a Tolkien Napok előadói közül kerültek ki: Hanna az idejű előadását rövidítette le számunkra, Ayr pedig a sötét oldal egyik híres rejtélyét, az orkok lelkének kérdéséről tekintette át. Az Ajánlóba most is jutott könyv is, film is; az Irodalom rovat a TLV és a tavalyi tábor terméséből válogat; a Kisokosban az MTT stratégiájáról esik szó. A Talányok rovatban pedig újra-indítottuk a nyereményjátékot, mindenkinek érdemes megpróbálkoznia a megfejtéssel!

És hogy megint legyen új fejlemény a digitális változat kapcsán: a Tolkien.hu-n elérhető teljes lapszám mellett az egyes rovatokat, illetve cikkeket kis késéssel már egyenként is letölthetitek az Elektronikus Periodika Archívumból.

Jó olvasást, jó szórakozást!

Szonja & Metaflora

TARTALOM

SUMMARY	2
KRÓNIKA	3
2018. január–június	
BESZÁMOLÓK	
Tolkien Nap	4
TolkienCon	4
Farsang	5
Tavaszi Találkozó	5
Tolkien Levelező Verseny	6
Tolkien Kör	7
INTERJÚ	
Hétköznapi varázslatok	8
TANULMÁNYOK	
A végső távozás, avagy miért hajóztak el a tündék?	12
Orklékletan	15
TALÁNYOK	19
AJÁNLO	
Egy váratlan trilógia – második rész	20
Útmutatások Vadonföldhöz és meseszövegeshez	22
Ballada és nyomasztás Középföldén: az 1977-es rajzfilm	22
Mit várhatunk az Amazon Középfölde-sorozatától?	23
IRODALOM	
Seregszemle az Öt Sereg Csatájáról	25
Erendis sírjára	26
Mese két testvérrel, akik a Hajnal Udvarában születtek	26
Álláshirdetések	27
MTT-KISOKOS	
Az új működési stratégiáról (2018–2021)	28

Lassi Laurië – A Magyar Tolkien Társaság hivatalos kiadványa □ Magyar Tolkien Társaság © 2018
Székhely: 1203 Budapest, Török Flóris u. 19. □ **Felelős kiadó:** Füzessy Tamás, Kutassy Zsófia, Mikešy Anna
Szerkesztőség: lassi.szerkesztoseg@tolkien.hu □ **Rendelés:** lassi.rendeles@tolkien.hu

Főszerkesztők: Orthmayr Flóra, Selmeczi Szonja □ **Szerkesztőség:** Kiss Kincső (Thilanna), Mikešy Anna (Éogil), Tóth Gergely (Ayr), Tőkésy Krisztián (Nibennor), Tóth-Palásthy Luca (Laerthel) □ **Lektorálás:** Barna Bálint (Gandalf) □ **Korrektúra:** Simon Csaba Péter (fqqdk) □ **Tördelés:** Selmeczi Szonja (Niniel-Nienor)

Grafikai tervezés: Szerján Krisztina □ **Tengwar font:** Tengwar Parmaite by Måns Björkman

Címlapfotó: Kálmán Dániel (Ben) □ **Borítók:** Tolkien Nap 2018: Krizsán Anna (Snuffles), Kálmán Dániel (Ben) ♦ Tolkien Levelező Verseny: Császár Zsófia (Szofy), Kostyál Zsigmond (Sú), Orthmayr Flóra (Metaflora) ♦ Vegyes: Kaszab Zsuzsanna (Melian), Noób Árpád (Ardeh), Orthmayr Flóra (Metaflora), Szalay Zsófia Diana (Szozsi)
HU ISSN 1589-6315 (nyomtatott) ♦ HU ISSN 2560-1598 (online)

SUMMARY

CONTENTS & EDITORS' LETTER 1

WHAT'S ON—TIMELINE 3

A quick overview of our events from the beginning of the year to the middle of June—completed with further Tolkien-related news.

WHAT'S ON—STORIES 4

Participants tell their own stories about the events listed in the previous column. After our own Tolkien Day entitled *'The Bad Guys of Middle-Earth'*, we visited the TolkienCon in Prague. The Carnival Ball of this year was all about videogames—from Super Mario to the Witcher. The Spring Meeting was lazy and comfortable with no obligations but a lot of different lectures, workshops and other activities to choose from. The longest account is about the longest lasting program: the five e-mail rounds and the Live Final of the 12th Tolkien Mailing Competition. Finally, one of the organisers reports on the five club meetings of the Tolkien Circle.

INTERVIEW 8

Everyday Magic

Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findûriel) is the president of the *Imladris* smial of *Sociedad Tolkien Española* (STE), the Tolkien Society of Spain. In this interview we asked her mainly about the structure and history of the STE but then the discussion of HoME translations also led to the discovery of the Irreverent Translations Department of the Autonomous University of Númenor.

TOLKIEN STUDIES

Why have the Elves gone to the West? 12

Johanna Rákos-Zichy's paper is the written version of her introductory lecture on this year's Tolkien Day. First, she explains what 'death' means for an Elf in Tolkien's world. Then she discusses the 'special cases' of Elves, Men, Hobbits and one single Dwarf who all diverged in some extent from the fate of their own kind.

A Study of Orc Souls 15

Gergely Tóth continues the discussion of souls and fates. By summarizing and analysing Tolkien's different theories about the creation, everyday life and possible independence of the Orcs he shows why the question 'Do Orcs have a soul?' has become one of the commonplace Middle-earth mysteries.

RIDDLES 19

The second puzzle in this column consists entirely of names, so no language barrier prevents you from solving it: 'Fullánk' is Hungarian for Sting, everything else should be familiar! The task is to connect weapons with their owners (do not expect simple pairing). The crossword-like first task uses a bit more of our own language: the described characters should be sorted by their year of birth.

REVIEWS 20

Reviews include an article by Tamás Bartók Nagy on the Hungarian edition of *Beren and Lúthien*; updates about the Hungarian RPG supplement *Sword and Subcreation* and news about the Amazon series by Bálint Barna; and a review of the 1977 animated movie, *The Hobbit* by Szilvia Szarvas.

LITERATURE 25

A poem about the Battle of Five Armies and another in which Tar-Aldarion laments the death of Erendis were solutions for the creative tasks of the Tolkien Mailing Competition—as well as the two funny 'advertisements'. The short story was written in our summer camp of 2017 as the prose predecessor of the ballad published in the previous issue.

BEGINNERS' GUIDE TO MTT 28

New Medium-Term Strategy (2018-2021)

This May the General Meeting of the Hungarian Tolkien Society elected its officials for the following three years: among others one co-chairman and two co-chairwomen. The candidates for these positions had to submit a medium-term strategy as part of their application. This article tells about the newly accepted strategy and how such plans can actually have an impact on the activities of our community.

ÍRTA: ORTHMAYR FLÓRA (METAFLORA)

Az év legelső eseményét, a **Tolkien-születésnap** **köszöntőt** már harmadik éve tartottuk a Kelta Pubban, duplázva: a hét órára meghirdetett koccintáson több mint húsz résztvevő volt, de kisebb létszámban a nemzetközileg ajánlott kilenc órás időpontban is ittunk a Professzor tiszteletére.

A következő szombaton a Tolkien Nappal folytattuk az ünneplést az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban. A **Roszfűk Középföldén** alcímű rendezvényt az ismeretterjesztő előadásokban és más programokban gazdag nap végén az *Ardú Nua* együttes koncertje és egy újabb születésnap-köszöntő zárta. Erre a napra jelent meg a legutóbbi *Lassi* és a 2015-ös Tolkien-konferencia anyagából összeállított *Egyn, közösség, társadalom* című tanulmánykötetünk is.

A **Farsangi Bál** a történelmi korszakokra koncentráló előző két év után most videojátékok szereplőit hívta Árkádiába (vagyis a Tília Táncstúdióba). A szokásos táncok és versengések mellett a bálterem csillogásába belefáradók a játéktér kékes félhomályában nosztalgizáltak különféle régi játékok között. Hagyományosan ez az este a Társaságért és céljaiért végzett munka elismerésének alkalma is: a **Mathom-díjat** idén Kiss Tündének ítélte az Elnökség, a **Csavardí(j)at** pedig Bartalos Nikoletta (Dorwinion), Krizsán Anna Regina (Snuffles) és Papp Miklós Levente (Adanedhel) érdemelte ki ebben az évben. Emellett Kutassy Zsófia (Idhren) is a bálon vehette át a Társaságban végzett sokéves munkájáért a Közgyűlés által tavaly megszavazott **Galadriel-díjat**.

Egy év kihagyás után ebben a félévben újra elindult a „J.R.R. Tolkien: Egy huszadik századi mitológia” című **egyetemi kurzus**, amelyet ezúttal a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke hirdetett meg.

Február végén kezdődött meg az utóbbi évek Tolkien Klubjainak közösségi találkozóit a korábban szokásos kézműves foglalkozásokkal és ismeretterjesztő előadásokkal élénkítő **Tolkien Kör** eseménysorozat a Terézvárosi Gyermekkönyvtárban. A középföldi műalkotásokról, fegyverekről, térképekről és gondori történelemről szóló előadások mellett gyurmázás, ékszerkészítés és társasjáték-tervezés szerepelt a programban.

A **Tolkien-olvasás napja** alkalmából szokásos közös olvasgatásra Budapesten a Massolit Könyvesbolt és Kávézóban került sor, de emellett Székesfehérváron, az Igézőben is meghirdettük az eseményt – a Tolkien Society által megadott kiemelt téma idén „Az Otthon melege: a hobbitlét sokfélesége” volt.

Április elején jelentette be a HarperCollins kiadó a *The Fall of Gondolin* (**Gondolin bukása**) önálló kötet augusztus 30-i megjelenését, amely a történet különféle (és külön-külön már ismerős) szövegváltozatait gyűjti egybe Alan Lee illusztrációival – tehát minden szempontból a *Beren és Lúthien*hez hasonló kiadványra számíthatunk, amely ezek szerint mégsem Christopher Tolkien utolsó szerkesztői munkája volt.

A **XII. Tolkien Levelező Verseny** az április 28-án a Lauder Javne Iskolában megrendezett döntővel zárult, amelyen tizenhat csapat és három egyéni versenyző vett részt.

A TLV döntő másnapján kezdődött a háromnapos **Tavaszi Találkozó** a Marót-hegyi Súlyomfészekben. A rendezvény programja hangsúlyozottan kötetlen, de nagyon változatos volt: az élelmiszerbiztonságról szóló előadástól a jiggeren és a szerepjátékon át a versírásig minden belefért.

Áprilisban végre megjelent a *Beren és Lúthien* várva várt magyar fordítása az Európa Könyvkiadónál, a Magvető pedig *A hobbit* új kiadásával csatlakozott a Tolkien-kiadók sorához: ők *A szilmarilokkal* folytatják majd ősszel, a Helikon pedig még a nyárra ígéri a Középfölde Históriaja harmadik kötetét, a *Beleriand dalait*.

Májusban az MTT is támogatta az Olasz Tolkien Társaság (AIST) indiegogo-kampányát, amelyben végül összesen 9 853 euró gyűlt össze a „*La Tana del Drago*” (Sárkánybarlang) tudományos központ létrehozására.

A tavaszi **Közgyűlés** Füzes Tamás, Kutassy Zsófia és Mikesey Anna társelnöki hármását választotta meg a Társaság vezetésére a következő hároméves időszakra, a Felügyelő Bizottság pedig az eddigi tagok újraválasztása mellett Szalai Zsuzsannával bővült.

Június elsején nyílt meg Oxfordban a „*Tolkien: Maker of Middle-earth*” című különleges kiállítás, ahol kéziratok, illusztrációk, térképek és tárgyak máskor sosem látható összeállítását csodálhatják meg a látogatók.

Június 24-én a Kőhegyi Menedékházban ünnepelte 15. születésnapját a **Kósza Kommandó**, amely egyébként ebben a félévben is igen aktív volt: egy kétnapos fekete-hegyi és egy négynapos mátrai alkalom mellett is elfért minden hónapban a két hagyományos, rövidebb kirándulás, és már április végén sor került az év első legénybarlangos éjszakájára is. A **Beltaine** a Tavaszi Találkozóval való egybeesés miatt a szokásosnál kicsit szűkebb körben zajlott, a **Líthashoz** viszont még az alakulóban lévő Magyar Jigger Klub edzése is csatlakozott.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: SELMECZI SZONJA (NINIEL-NIENOR)

A legutóbbi szám megjelenése óta eltelt hónapokban is aktívan működött a Magyar Tolkien Társaság programok tekintetében. Év elején megünnepeltük Tolkien születésnapját, jártunk a TolkienConon, farsangoltunk. Tavasszal sikeresen lezajlott a TLV és a Tavasz Találkozó, és a Tolkien Klub utódjaként elindult a Tolkien Kör. Beszámolóinkban ezekről az eseményekről olvashattok, leginkább a résztvevők szemszögéből, a Tolkien Kör esetében pedig egy szervezői írást hoztunk. Én bízom benne, hogy az olvasás meghozza a kedvet a programjainkon való részvételhez.

A morgothi horcrux, avagy egy tolkieni születésnap benyomásai (2018. január 6.)

Írta: Viczenti Mátyás

Évente egyszer történik valami, valami fontos. Az emberek abbahagyják munkájukat: a gondoriak a védművek építését Mordor ellen, a rohaniak összeterelik méneseiket, és hatalmas karámokba zárják őket, a haradiak pedig harci dísz helyett ünnepi színeket festenek olifántjaikra, majd pedig elindulnak. A törpök leteszik csákányaikat és lapátjaikat, odahagyják tárnáikat, és bizonytalan irányokba meresztik szemüket. A tündék is megindulnak, de nem Valinor felé. Az orkok, de még maga a nagy Sauron is kegyesebb alakot ölt erre a napra, és leteszi Gyűrűjét (persze azért biztos helyen hagyja).

De hova is mennek? Tolkien születésnapjára, helyesebben születésnapi rendezvényére.

Nos, ha igazi orkok vagy épp tündék ezúttal nem is voltak, de mint minden évben, most is társasjátékok, előadások és bemutatók váltogatták egymást. Óvatos, lidérc-támadásra felkészült körbejárásom alatt azt tapasztaltam, hogy idén különösen a játékszékció volt erős: volt ott megadott szavakra való asszociáció és történetkitalálás, *A Gyűrűk Ura* és *A hobbit* társasjáték, szerepjátékok és még sok minden más is, amit elnyelt a mordori sötétség – vagyis inkább a feledékenységem homálya. A sötét erőkből ezúttal sem volt hiány: csúfan is szép ork lányok és tagbaszakadt vad ork legények riogatták a messziről érkezett, jámbor középföldi utazókat. A zsúfolásig telt termekben most is feszült figyelemmel, szomjasan itta a nagyérdemű a Középfölde világáról és Tolkienről szóló történeteket. Kedvencem Füzessy Tamás esszenciális megvilágítása volt Morgoth gyűrűjéről mint olyan horcruxról, amely Voldemort hét darabjával ellentétben az egész világot horcrukszává változtatta. Tényleg találó párhuzam.

Mint az utóbbi években mindig, most is láttam az újrakovácsolt kardot, az Andúril; egy morgultórt vagy éppenséggel Gondolin királyának, Turgonnak a kardját, amit később Gandalf vett birtokba. Az egymást kergető ork bandákat a gondori katonák kicsi, de acélos sorfala szorította sarokba: némi rögtönzött csatajelenetet is láthattunk. Jó volt újra a könyvespult vagy éppen a büfé előtt

állni lembasért, vagy éppen csak egy kávéért, mikor éppen miért. Egy kávé vagy tea, egy programfüzet és a tündék áldása tökéletes felvonás volt egy előadáshoz, hogy újra elmerülhessenek Középfölde hatalmas, színes forgatagában.

Fotó: Krizsán Anna (Snuffles)

TolkienCon (2018. január 19–21.)

Írta: Selmeczi Szonja

A Zákkladní škola Grafická háromszintes épülete még este tízkor is csak úgy zengett a nyüzsgéstől. A lépcsőfordulóban zene szólt, mezítlábas hobbitlányok és -fiúk énekeltek hajékes, elegáns tündék társaságában. A büfében halk zsidongás, sokan matracokra telepedve kortyolták a világbjajnok masala teát. A folyosón ékszer- és könyvvásár, az árusok is egymással beszélgettek, láthatóan vidáman. Nagyjából ez a kép fogadott minket, amikor megérkeztünk a 2018-as prágai TolkienConra. Háromfős volt az MTT delegációja: Meta, fqqdk és jómagam töltöttünk pár napot cseh és szlovák fiatalok társaságában.

A TolkienCon a cseh tolkieniták éves találkozója. Olyan, mint a mi őszi találkozóink és a Tolkien Nap keveréke: összegyűlnek egy iskolában egy hétvégére, napközben előadásokat és kézműves foglalkozásokat tartanak, este pedig koncert, táncbáz, színelőadás vagy örömmzenélés, közös éneklés a program. 2003 óta minden évben megrendezik a cont, és igyekeznek mindig Tolkien születésnapjához közel eső hétvégét választani.

Az előadásokon, szemináriumokon nyelvi akadályok miatt esélytelen volt a részvételünk, de a kézműves és zeneszínház foglalkozásokra mi is becsatlakozhattunk.

A péntek estétől vasárnap délig tartó rendezvény fénypontja a *Fëanor* zenés darab volt. Az amatőr színészek által előadott musicalből nem sokat értettünk, mégis csak lelkendezni tudtunk róla: a dalok fülbemászóak voltak, mindig átadták a megfelelő hangulatot a cselekményből, és a történet is követhető volt a színészek játékának és a jó kellékválasztásnak hála. Hiába komor a történet, megfelelő arányban enyhítették a komolyságot a vicces pillanatok, közönséghez kikacsintások.

Az esemény végig nagyon barátságos és családi volt még úgy is, hogy kifejezetten sokan voltunk. Egyszerűen jólesett elnézegetni a résztvevőket, ahogy teljes kosztümben lófrálnak az épületben, beszélgetnek, énekelnek, jól érzik magukat. Kicsit szakmai szemmel is izgalmas volt megfigyelni, hogyan szerveznek ekkora találkozót mások. Az biztos, hogy az ottani szeretetteljes hangulat teljesen átragadt ránk is. Bár idegenek voltunk sok szempontból, nem éreztük magunkat kívülállóknak: mintha egy nagy családi találkozón mi lettünk volna a nagyon távoli rokonok.

Bár a cseh nyelv ismeretének hiánya akadályozza a teljes élményt, én mégis jó szívvel ajánlom a TolkienCont, sőt, erős bennem a szándék, hogy jövőre is ott legyek.

Fotó: Szalay Zsófia Diana (Szoszi)

Fotó: Selmeczi Szonja (Níniel-Nienor)

Farsang – 10 év után újra (2018. február 10.)

Írta: Kiss Tünde

Az utolsó farsang, amin részt vettem, még Budakeszin volt. Idén nagyon úgy éreztem, hogy mennék. Közel volt a helyszín – a belváros előnye a könnyű elérhetőség –, és éppen egyedül is voltam aznap este. Ilyenkor mindig jól tesz az MTT-s közeg.

Én ugyan nem játszottam szinte semmilyen játékkal a DOOM-on kívül, mégis, az Árkádia bevonzott. Félig-meddig be is öltöztem Linknek a Zeldából, de számomra nem ez volt a lényeg.

Bár nem ismertem meg az összes karaktert, nagyon tetszettek a jelmezek, és néha csak bámultam, mennyi energiát fektettek egyesek a legapróbb részletekbe. Akiket rögtön felismertem, azok a Super Mario karakterei voltak, akiket – mivel többen is beöltöztek – vicces volt együtt látni.

A kihelyezett játékszobában figyeltem, ahogy a többiek az ősrégi számítógépeken régi játékokat visznek végig. Élvezet volt nézni a sok Mariót, ahogy Super Marióval játszanak!

A nyitókeringő olyan szép és látványos volt, hogy elhatároztam, egyszer végre nekem is szerepelnem kellene benne.

Volt kvízzjáték az este folyamán, ahol csak ámultam a sok megszálotton, akik akár néhány másodpercnyi zenei dallamból felismerték a hozzájuk tartozó videojátékot.

Sőt, sokan a játékokban tipikusan elhangzó klasszikus mondatokra is emlékeztek sok-sok év után.

A tombola számomra nagyon vicces volt. Rengeteget nyertem, de itthoni dicsekvés után a játékok iránt nálam jobban érdeklődőknek átadtam a nyereményeimet. Ők biztosan sokkal jobban örültek az eredeti számítógépes játékoknak és játékfiguráknak.

Az esti táncokig maradtam, nem vártam meg a buli végét, de előtte sokakkal sikerült jókat beszélgetem, és újra feltöltődtem kicsit a társaságból.

Jövőre veletek ugyanitt!

Tavaszi Találkozó (2018. április 29–május 1.)

Írta: Mervay Bence (Orand)

Az első „igazi” MTT-s programom a tavalyi tavaszi találkozó volt, így az idei tavaszi találkozó jelentette számomra az első MTT-ben töltött évem végét (és a második kezdetét). Jó érzés, hogy míg egy éve minden arc új és idegen volt, addig idén a megjelentek nagy részét barátként, de legalább ismerősként köszönhettem, és nagyon hálás vagyok ezért.

Fotó: Orthmayr Flóra (Metaflora)

A tavaszi találkozónak a Marót-hegyi Súlyomfészek adott otthont. A környék gyönyörű, és az idő is remek volt. Első nap volt egy pár perces zápor, de a métázókat ez egyáltalán nem zavarta. A méta után jugger következett, aki pedig kevésbé akart mozogni, annak volt lehetősége jógázni, társosozni vagy csak beszélgetni. Vacsora előtt és után izgalmas előadásokat hallhattunk (az élelmiszerekről és a mérgező állatokról), a társasozás pedig ezzel párhuzamosan folytatódott.

A másnap délelőtt két fő programja a batikolás és a kirándulás volt, jómagam ez utóbbit választottam. Az erdő nagyon szép volt, étellel (és medvehagymával) teli. A beszélgetések mellett főleg a természettel foglalkoztunk: figyeltük az állatokat, és próbáltuk beazonosítani a különböző növényeket. A nagyjából 13 kilométeres túrát csodával határos módon sikerült időben teljesíteni. A kézműveskedők is kitétek magukért, alig győztük megcsodálni a batikolt kendőket és pólókat.

A délutáni program a társasozáson és a jógán kívül szerepjátékozás volt: két csapatnyi játékos gyűlt össze, két mesélővel. Számomra ezzel nagyjából le is zárult a nap, ugyanis a szerepjátékunk hajnali fél kettőig tartott, a vacsorát (bográcsban készült chilis bab) is játék közben fogyasztottuk el. A történet egyre több és több táborozót kezdett el érdekelni, és mire feleszméltünk, legalább a tábor fele hallgatott minket, páran egészen a játék végéig kitartottak.

Az utolsó nap délelőttjén két előadást hallgathattunk meg (az Y és Z generációról, valamint az élő szerepjátékozásról), a kreatív program versírás volt. Itt először átnéztük a verstípusokat, költői képeket, majd alkalmaztuk is őket.

A délelőtt folyamán összegyűltünk egy fél órás fényképes kvízre. A táborozók gyermekkori fényképeit próbáltuk beazonosítani, amit rengeteg nevetés kísért.

Ezután már csak a búcsúzás és a hazaút maradt hátra. A csapat nagyobbik része Bajnáról busszal, kisebbik része pedig valamivel később, autóval indult vissza Budapestre.

Nagyon jól éreztem magam a tavaszi találkozón. Köszönöm a szervezőknek, hogy ilyen jó programot állítottak össze!

XII. Tolkien Levelező Verseny (2017/2018)

Írta: Mózes Júlia

„Miért vágj bele a TLV-be?” „Mert jó!”

Alig egy éve ismerkedtem meg a Tolkien Társasággal, és ezalatt a rövid idő alatt meglepően sokszor találkoztam ezzel az érveléssel. A legelején nem igazán értettem, mire gondolnak pontosan, hiszen ez egy nagyon felszínes válasznak tűnt. Beletelt egy kis időbe, amíg számomra is világossá vált eme egyszerű szó rendkívüli jelentése és mögöttes tartalma. Mit is takar az a „jó”? Hadd próbáljam meg elmagyarázni, hátha sikerül!

Életem első Levelező Versenyén vagyok túl, és állíthatom, hogy alighanem életem végéig szép emlék marad. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy könnyű volt. Mert bizony nem hulltak a válaszok csak úgy az ölembe a legfurmányosabb feladványokra. És nem fogta meg magát a ceruza, hogy papírra vesse a terveket. Még a vers sem írta meg magát, akármennyire is egyszerűbb lett volna. De akkor is hazudnék, ha azt mondanám, hogy a sok beleölt nap és óra nem érte meg. Mert nagyon is megérte. Számomra az a tapasztalat és pozitív élmény, amit magaménak tudhatok, rettenetesen értékes.

A levelező fordulók feladatai remekül voltak összeállítva. Változatosak voltak, és arra sarkallták a versenyzőket, hogy egyre mélyebbre ássanak Tolkien világában. Lehetőség volt a kreativitásunk kibontakoztatására versek, fogalmazások, rajzok és makettek formájában. Voltak igazán tudáspróbás kérdések, amelyek megkívántak némi emlékezetfrissítést. A fordulók hónapról hónapra nehezedtek, és mire eljutottunk az élő döntőig, már a tengwar írással is megismerkedtünk. A levelező fordulók nekem számtalan új ismerettel szolgáltak, ám akkor még fogalmam sem volt róla, hogy mit tartogat az élő döntő. Úgy hiszem, hogy ez a hatodik forduló volt a megkoronázása mindannak, amit addig a verseny alatt tapasztaltam. Itt kell megemlíteni azt a bizonyos bűvös szócskát. Mert milyen is volt? Valami eszméletlen jó!

Az élő döntő számomra nem is igazán a tárgyi nyeremények miatt volt ennyire maradandó, hanem merő egyszerűséggel az élmény miatt. Furcsán hangzik, nem igaz?

Az MTT egy olyan közösség, amelyből kevés van a mai világban. Az az elfogadás és megértés, amit sugároznak, valami egyedi és páratlan. Talán legjobban úgy tudnám megfogalmazni, hogy ők a nyitott ajtó egy lakatokkal elzárt világban. A nyitott ajtó, amin, légy akárki is, beléphetsz. És amikor kilépsz, más ember leszel. Egy sokkal vidámabb és pozitívabb életszemléletű személyként fogod átlépni a küszöböt, de a szíved azon nyomban vissza is húz majd.

Fotó: Császár Zsófia (Szofy)

Tolkien világának értékei azok, amik összefűzik azt a rengeteg embert, akik ezt a közösséget alkotják. Eme értékeknek sosem szabad feledésbe merülniük. A töretlen jókedv és lelkesedés kifogyhatatlan tárháza az övék, ami a rendezvényeiken is megmutatkozik. A szervezők az élő döntőn is olyan lelkesedéssel fordultak a versenyzők felé, hogy az rövid időn belül átragadt a résztvevőkre is. Minél több rendezvényükön veszek részt, annál inkább rájövök, hogy ez a legtöbb ember számára több, mint hobbi vagy munka. Ez számukra szenvedély. Ez a kulcsa annak, hogy miért sikerül minden programjuk ennyire élvezhetőre és emlékezetesre. Ez a szenvedély rám mint versenyzőre is kihatott, és úgy gondolom, nem voltam egyedül. Ehhez sokban hozzájárult az is, hogy a feladatok rendkívül kreatívan voltak összeállítva, már az elejétől fogva.

A kreativitás a következő, amit érdemes kiemelni, ha az MTT-ről beszélünk. Ez is egy azon alappillérek közül, amiktől oly kincset érő lesz a velük töltött idő. Igaz, volt egy apróbb szépséghiba, mert két csapat egymásba csúszott az állomások alatt, de ez eltörpül a remek és gördülékeny szervezés mellett, amin azért, valljuk be, nagyon sok minden áll vagy bukik egy ilyen nagyszabású eseményen. A feladatok kidolgozottak voltak, és a jókedv sem maradt el. Személyes kedvencem a színjátás volt, aminek köszönhetően új barátokra is szert tettem. Ez a feladat volt az egyik legjobb, már ami a szocializációt illeti. Ekkor mutatkoztak meg leginkább az MTT morális értékei. Nem volt olyan, hogy „rossz ötlet”. Mindenkinek számított a véleménye, mindenkinek volt beleszólása a munkába. Ez a szellemiség minden programjukat végigkíséri, ami valami fantasztikus és figyelemre méltó.

Summa summarum: ha még most sem igazán világos, hogy mit is jelent az bizonyos „jó”, akkor adnék egy tanácsot. Tapasztald meg magad! Versenyezz! Légy tagja te is a közösségnek! Tehát miért is kéne indulnod a következő Tolkien Levelező Versenyen? Kérlek szépen: merő egyszerűségért azért, mert jó!

Tolkien Kör (2018. február – június)

Írta: Madar Bálint (ValM)

Egy közösség működésében a rendszeresség fontos tényező. A közös érdeklődés és az ebből fakadó közös élmények meghatározóak, hiszen ez köt össze sok, a hétköznapi életben teljesen különböző habitusú, világnézetű embert. A Tolkien Klub utódjaként a Tolkien Kör rendezvénysorozat célja, hogy ezt a rendszerességet, élményt megadja.

A Tolkien Kör egy kevert esemény: egyszerre tartalmazza a Tolkien Klub közösségi élményét és a HNE előadásjellegét. Az alkalmakat egy-egy téma köré építettük fel úgy, hogy legyen lehetőség valamiféle kézműves tevékenységre, miközben a résztvevők az adott alkalom témájához kapcsolódóan meghallgathatnak egy előadást tapasztalt, a témában otthonosan mozgó előadótól. Emellett beszélgethetnek, társasjátékozhatnak, élvezhetik egymás társaságát.

E rövid beszámoló írásakor az évadzáró alkalomra készülünk. Négy jól sikerült eseményt tudhatunk magunk mögött a tünde ékszerek, Középfölde fegyverei, térképek és Gondor története témák köré fűzve, mindezt a Terézvárosi Gyermekkönyvtár hangulatos környezetében lefolytatva. A résztvevők készíthettek drótékszereket, dolgozhattak levegőn száradó gyurmával, rajzolhattak térképet – minden alkalomra jutott valami érdekesség, bár egyértelműen az előadások vonzották leginkább az érdeklődőket, olykor számunkra is meglepően nagy számban.

Sok új embert és régi barátot vonzott a programsorozat, s mi, a szervezők reméljük, hogy sikerült élményt adnunk – egy kis nyugalmat a rohanó hónapok utolsó szerdáján.

Az évadzáró alkalmat a Margitszigetre tervezzük, ahol kicsit kikapcsolódhatunk, élvezhetjük egymás társaságát juggerezve, beszélgetve – hogy aztán egymástól kicsit elköszönve (szervezett keretekről beszélünk, ugyebár) élvezhessük a nyarat, s tükön ülve várhassuk az augusztusi tábor, ahol újra összegyűlünk egymásért, a közösségi érzésért.

Fotó: Madar Bálint (ValM)

Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findüriell), a Spanyol Tolkien Társaság korábbi vezetőségi tagjával, a valladolidi Imladris szmiál elnökével beszélgettem a társaság történetéről, közösségi életről, és a Númenori Autonóm Egyetem Tiszteletlen Fordítás Tanszékéről.

Fotó: Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findüriell)

Mikor és hogyan alakult meg a társaságotok?

A Spanyol – pontosabban: Spanyolországi – Tolkien Társaságot (*Sociedad Tolkien Española; STE*) 1991-ben, Elchében alapították. Akkoriban még nem volt internet és közösségi média, így az első tagokat rajongói magazinokban megjelentetett hirdetésekkel toborozták. Az első években minden belső kommunikáció postai úton zajlott... Csak képzeld el! Mindenütt levelek tornyosultak.

Néhány évvel később aztán a Társaság áttért egy levelezőlista használatára; ma már saját **weboldalt** és **Youtube-csatornát** tartunk fenn, a **közösségi oldalakon** is aktívak vagyunk, sőt, a médiában is rendszeresen felbukkanunk.

Az újsághirdetések után rögtön záporozni kezdtek a jelentkezések, vagy több időre volt szükség?

A vártnál többen jelentkeztek. Én nem vagyok ennyire régóta tag (körülbelül húsz éve csatlakoztam), de hallottam történeteket. Csak egy adat: egy évvel az indulás után már négy szmiálja volt a Társaságnak. Tekintve, hogy ekkor még nem volt internet, ez elég markáns válasz volt a rajongói magazinokban megjelent felhívásra. A Jackson-filmek bemutatásával tovább nőtt az érdeklődés.

Te hogyan találtál rá a Társaságra?

A kilencvenes években történt – friss internethasználó voltam, éppen vakáción. Otthon nem volt internet-

kapcsolatunk, de találtam egy netkávézót. Az egyik első dolog, amire rákerestem, „Tolkien” volt, azután pedig „Tolkien, España” (Tolkien, Spanyolország). Így találtam rá az **Imladrisra**, a szülővárosomhoz legközelebb eső szmiálra. Egy hónappal később már egy kétórás buszúton zötyögtem, egyedül – még csak 17 voltam akkor –, egy ismeretlen város felé tartva, hogy olyan emberekkel találkozzam, akiket még csak egy-két emailből ismertem. Mikor megkérdeztem az Imladris elnökét, hogy miről fogom megismerni, ő egyszerűen csak annyit felelt: „*Meg fogsz ismerni.*” Amikor leszálltam a buszról, egy mosolygó, Moria kapuját mintázó pólót viselő férfi várt rám. (Gondolj csak bele, ez még a filmek előtt történt!)

Magyarország kicsi, a mi társaságunkon belül nem létezik az általatok is alkalmazott, területi alapú szmiál-rendszer. Nátatok ez hogyan működik?

A szmiálok helyi küldöttségek – párbeszédre, műhelymunkára buzdító csoportként indultak. Olyanok, akár a hobbit-üreg: azért vannak, hogy megpihenhess bennük, hogy megismerhesd és megvitathasd Tolkien életét és műveit, kapcsolódó projekteken vehess részt, és értesülj a Társaság híreiről. Néhányan hetente, kéthetente gyűlünk össze, páran havonta vagy csupán különleges alkalmakkor. Házibulikat csapunk, beülünk valahová egy sörre, kirándulunk, piknikezünk, Tolkien-filmeket nézünk – és főleg jól érezzük magunkat együtt.

Jelenleg tizenhét szmiálunk van Spanyolország különböző vidékein. Néhányan saját „identitással” rendelkeznek, például a jó öreg umbari kalózok (Cartagena, Murcia) vagy a tiszteletreméltó és ünnepélyes eorlfiak Kürtvárban (Cuenca). A szmiálba tartozás nem jár kötelezettséggel, de számos Társaságon belüli munkafolyamatot megkönnyít. Például aztáltal, hogy delegáld a szavazatodat a szmiálad elnökének, akkor is részt vehetsz az éves közgyűlésünkön, ha nem tudsz személyesen eljönni. A szmiálok külön támogatásokat igényelhetnek a Társaságtól saját projektjeik finanszírozására, jelölteket delegálhatnak a tiszteletbeli tagok közé, megrendezhetik egy-egy kisebb találkozókat – vagy éppen magát a nagyszabású **Mereth Aderthadot**. Azok a tagok, akik nem tudnak vagy nem akarnak helyi szmiálhoz

csatlakozni, a **Montaraz** (kósza) szmiálba tartoznak. Ennek szintén van saját képviselője, aki adminisztratív feladatokat lát el, és felmerülő problémák esetén a tagok rendelkezésére áll.

Alakulnak néha új szmiálok is? Hányan kellenek egyhez?

Igen, a Társaság próbál új területeket „meghódítani”, új szmiálokat alapítani. Egyes szmiálok idővel eltűnnek (ahhoz, hogy egy csoport szmiáljon számítson, meg kell felelni bizonyos feltételeknek), de ezeket néha újraalapítják, legutóbb például Bilbaóban is ez történt.

Az én szmiálom kicsi, most éppen kilencen vagyunk (mint a Szövetség!), szétszóródva Spanyolországban. Igaz, a mi esetünk kicsit különleges: a szmiált különböző tartományokból származó egyetemi hallgatók alapították, akik azóta elköltöztek, de ragaszkodnak identitásukhoz. Nagyon sokáig ez volt az egyetlen szmiál ebben a régióban; később alakult egy Salamancában, de azóta megint egyedül vagyunk Castilla y León területén. A legnagyobb szmiálok egyébként Valenciában, Alicantében, Barcelonában és Madridban vannak – Madridban négy nagy szmiál is működik.

Említetted, hogy vannak feltételei a szmiálok alapításának, fenntartásának. Mik ezek?

Legalább öt fő kell egy szmiál alapításához, és egy szmiál területe nem „lóghat bele” egy másikéba. Ahol több helyi szmiál van, ott felosztják egymás között a területeket (pl. egy város, két falu, meg a régió maradéka). Amennyiben egy szmiálnak nincs elég tagja, feloszlik: a megmaradt tagok eldönthetik, hogy csatlakoznak egy másik szmiálhoz, vagy a már említett Kósza-szmiál tagjai lesznek.

A brit és nemzetközi Tolkien Societynek is van egy szmiálja Spanyolországban, Salamancában. Ez hogy kapcsolódik hozzátok?

A **Meduseldet** egy éve alapította a **Tolkien Society** egy Salamancában élő tagja. Barátok vagyunk, sőt, a társaságunk néhány tagja egyúttal tagja a Meduseldnek is. Régen nekünk is volt egy szmiálunk Salamancában (az **Acebeda**), de elegendő tag híján ez feloszlott.

A Meduseld teljesen új, független a mi régi szmiálunktól, de az Acebeda egykori tagjai közül néhányan szintén csatlakoztak hozzá. A Meduseld elnökével, Sue-val még nem találkoztunk személyesen, de közösségi oldalakon keresztül nagyon jó kapcsolatot építettem ki vele. Remélem, eljön a legközelebbi Mereth Aderthadra.

Milyen a kapcsolatotok a többi spanyol nyelvterület Tolkien-társaságaival és egyéb más klubokkal?

Szoros kapcsolatot ápolunk az argentin társasággal (**Asociación Tolkien Argentina**), és a már említett Tolkien Societyvel. A kolumbiai **Oroduinnal** is együttműködünk, de bármely más társaság is barátjaként tarthat minket számon. Partneri kapcsolatban vagyunk a „Spanyolországi Fantasy, Science Fiction és Horror Társasággal” (**AEFCFyT**) és más fantasztikus irodalommal foglalkozó helyi szervezetekkel is.

Milyen évente ismétlődő rendezvényeitek vannak?

A legjelentősebb ilyen a nagytalálkozónk, a már említett Mereth Aderthad – vagy közismert nevén **EstelCon**. Ez a nagyszabású esemény ad otthont az éves közgyűlésnek, illetve más kötelező programpontoknak, mint az olvasóest, gálavacso-
ra és díjátadó ceremónia. Ezeken felül pedig van mindenféle Tolkienhoz kötődő program: műhelyek, filmvetítések, interjúk, táncelőadások, koncertek, színdarabok (és musicalek!), illetve szerepjátékok. Az ünnepség négy napig tart, és minden évben más szmiál rendezi meg, így Spanyolország

Fotó: Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findúriell)

sok gyönyörű vidékével ismerkedhetünk meg. A **tavalyi** Mereth elég nagyszabású volt: egy régi monostor épületében vendégeskedtünk, a gálavacso-
rat pedig egy kastélyban tartottuk (Miravetben, Tarragonában). Meghívott vendégeink között volt a *Hunt for Gollam* rendezője és John Garth is. Idén Valenciában tartjuk a találkozót, egy nagy víztározóhoz közeli hangulatos szállodában. Általában eldugott helyszínt választunk, és ha tehetjük, az egész épületet kibéreljük. Nem kell tagnak lenned ahhoz, hogy részt vehess az eseményen: bárki eljöhethet.

Más évente megrendezett eseményeink is vannak, mint az **Encuentros con Tolkien** (Találkozások Tolkiennel)

konferencia a Zaragozai Egyetemen. Ezt a Tolkien munkásságának szentelt előadás- és műhelysorozatot a **Khazad-dûm** szmiál szervezi – idén már tizenhetedik alkalommal.

A Tolkien-olvasás nemzetközi napját is megünnepeljük. Ilyenkor a legtöbb szmiál szabadon látogatható olvasódelutánokat, kiállításokat, lakomákat vagy épp zenei programokat szervez könyvtárakban, könyvesboltokban, kocsimákban vagy más nyilvános helyeken. A január harmadikai Tolkien-születésnapit közzöntöt szűkebb körben tartjuk, de szívesen várjuk mindazokat, akik velünk együtt emelnék poharukat a Professzorra.

Vannak a hivatalos szervezethez lazábban kapcsolódó online csoportjaitok, kisközösségeitek?

Vannak munkacsoportjaink, melyek egy választott területre koncentrálnak Tolkien életének és műveinek tanulmányozásában: zene és tánc, művészetek és mesterségek, irodalom, történelem, nyelvek – de régebben volt gasztronómiával, hermeneutikával és földrajzzal foglalkozó csoportunk is. Néhányan közülük publikálnak, alkotnak, versenyeket vagy más programokat rendeznek, vagy témájukhoz kapcsolódó foglalkozásokat tartanak a Mereth Aderthadon. Akadnak praktikus célokra alakuló munkacsoportok is, például az üdvözlő, a weboldalszerkesztő vagy az információs csoport. Ezek nem hivatalosak, és a Társaság igénye szerint, időlegesen is megalapíthatók (például nemrég átírtuk az alapszabályunkat, és néhány jogban járatos tag ideiglenesen munkacsoporttá alakult, hogy segítségünkre legyen).

Hány aktív tagja van a társaságnak? Van jellemző korosztály?

Körülbelül háromszázan vagyunk – voltunk már többen is, kevesebben is. Vannak támogatóink is, akik hivatalosan nem tagok, de segítenek a tevékenységünkben, eljönnek a gyűléseinkre, vagy csak bele akarnak kóstolni a

Fotó: Pablo Ruiz (Aranarth)

dolgokba, mielőtt valóban belépnének. A legtöbben végül megteszik.

Mára minden korosztály képviselteti magát, de amikor 1991-ben megalakult az STE, a legtöbb tagja fiatal volt. Ebben talán az is közrejátszott, hogy Spanyolországban, spanyol nyelven elég későn, 1978-ban adták ki az első Tolkien-kötetet – a frissen bemutatott Bakshi-féle rajzfilm sikerének köszönhetően.

Fotó: Pablo Ruiz (Aranarth)

Ha már szóba került a fordítás – a spanyol az egyetlen nyelv, amelyre lefordították a teljes Középfölde Históriaja (HoME) sorozatot. Szerinted milyen a spanyol fordítás?

A spanyol nyelvű fordítás kényes téma. A HoME fordítása szép munka (még a könyvek sorrendjének és számának megváltoztatásával is!), de aztán a mi **Tiszteletlen Fordítás Tanszékünk** kíváncsi kis hobbitjai is keményen dolgoztak, hogy kikeressék és megvitassák az apró félrefordításokat és hibákat, és beszámoljanak róluk a kiadónak. A hibák egy részét javították – mások viszont örökkévalók. Nem tehetünk mást, mint hogy megadjuk magunkat, és megtartjuk őket belső poénnak.

Mondanál néhány példát?

A spanyol kiadású HoME-sorozat két részre oszlik, melyek a *Historia de la Tierra Media* (Középfölde története), és *Historia de El señor de los Anillos* (A Gyűrűk Ura története) címet viselik. A legrosszabbul lefordított rész az *Etymologies* – olyan szörnyen sikerült, hogy Diego Seguí (Hláförd) egy **egész cikket** szentelt a javítgatásának. A legmulatságosabb hibák és félrefordítások azonban magához *A Gyűrűk Urához* kapcsolódnak. Az egyik kiadónál a Gyűrű felirata több kiadáson keresztül, évekig(!) fejjel lefelé szerepelt, és még a legújabb

kiadásokban is így maradt. Vannak, akik emiatt hibásan tetováltatták magukra... Az Aragornról szóló vers pedig idáig minden egyes spanyol kiadásban rosszul szerepel, pedig mi újra és újra megírtuk a kiadónak, hogy mire kéne javítani. „Van, mi arany, bár nem fénylik” helyett „Van, mi fénylik, bár nem arany” szerepel benne, és ez gyökeresen megváltoztatja a vers jelentését.

Eddigi szavaidból ítélve a kiadó nem igazán hallgat rá-tok... De azért van valamilyen beleszólásotok legalább az újonnan megjelenő fordításokba?

Igen! A filmek szinkronizálásakor a Társaság végezte a Középfölde-terminológiával és tünde kiejtéssel kapcsolatos szaktanácsadást. Készítettünk egy útmutatót is „Nyugatvégi Piros Könyv” címen, amit a szinkronrendező megtartott ajándékként.

Néhány tagunk segített a *Bombadil Toma kalandjai* spanyolra fordításában, sőt, még a rímfaragásban is. Tagjaink, tiszteletbeli tagjaink és támogatóink fordították spanyolra a legutóbbi Tolkien-műveket, illetve más Tolkienhez kapcsolódó köteteket.

Fotó: Pablo Ruiz (Aranarth)

Fotó: Daniel Bielsa (Tror)

A te életedre hogyan hatottak Tolkien munkái és a Társaságban végzett munkád?

Van egy jelenet, amely mindig eszembe jut, ha arról van szó, hogy mit is hozott Tolkien az életembe. Egyszer egy kisebb összejövetelt szerveztem az egyik madridi szmiál, a **Hammo** tagjaival. Filológushallgató voltam, és éppen egy katonai kórház orvosoknak fenntartott részében szűrőszolgálatot végeztem a kávémat. Az egyik társunk sürgősségi szolgálaton volt mint belgyógyász katoniorvos, és csak úgy tudtuk őt is bevonni az ötletelésbe, ha mi is odamentünk. Az esemény, amin dolgoztunk, „Tolkien elveszett karaktereiről” szólt. Egy esti, szabad-

téri előadást terveztünk, mely során lámpásokkal és gyertyákkal a kézben vezetjük körbe a vendégeket az esemény helyszínéül szolgáló hegyi menedékház körül, miközben különböző szereplők toppannak elő az árnyak közül. Orvos vendéglátónk éppen egy térképet vázolt fel a táblára, közvetlenül egy vese-ábra mellé, és izgatottan magyarázott: „...és akkor Ghân-buri-Ghân eltűnik a szikla mögött... aztán odamegyünk a tűzhöz, és ott táncol majd az Árnyék-menyasszony... és ahogy visszatérünk, titokban beindítjuk a füstgépet és előtűnnek a Buckamanók...”.

Akkor, életemben először, és csak egy pillanatra, kívülről láttam magunkat, ahogy ott ültünk: egy mérnök, egy medence-kivitelező, egy számítógépes szakember, egy bölcsészhallgató, egy kereskedő – emberek, akiket másként sosem ismerhettem volna meg, ahogy gyermekien ragyogó szemekkel hallgatnak egy orvost, és varázsolni készülnek. Ez lenyűgöző élmény volt. Ez Tolkien munkásságának és a Tolkien-társaságoknak a hatalma: arra ösztökélnek, hogy varázsoljunk. És mi készséggel meg tesszük.

Kövess a spanyolokat!

Facebook: <https://www.facebook.com/pg/soctolkien>

Instagram: <https://www.instagram.com/soctolkienes/>

Scribd: <https://es.scribd.com/user/267293404/>

Sociedad-Tolkien-Espanola

Podcast: http://www.ivoox.com/escuchar-sociedad-tolkien-espanola_nq_103733_1.html

tolkien-espanola_nq_103733_1.html

térhettek Középföldre, de csak azzal a feltétellel, hogy halandó szem többé nem láthatja őket; Tolkien egyfajta Orfeusz-mitoszként jellemezte a visszatérésüket (153. levél). Többször kiemelte, hogy Lúthien az abszolút formabontó kivétel, mivel egyrészt ő valóban feltámadt – ugyanabban a testben, amelyben addig élt –, másrészt pedig maga Eru engedélyezte számára, hogy halandó lehessen. Lúthien kivételeztségének hátteréhez pedig nem árt feleleveníteni azt az életrajzi ténytet, hogy Oxfordban Edithnek, Tolkien feleségének fejfáján a Lúthien név olvasható.

Igen ám, de ez az állítás azonnal több kérdést felvet a mitológia többi története ismeretében. Mi a helyzet akkor azokkal a halandókkal, akiket végül a halhatatlanok közé soroltak? És mi történik a féltündékkal; ők mi alapján részesülnek akár az egyik, akár a másik faj végzetében?

Két olyan, eredetileg halandónak született hősről tudunk, akik végül nem hagyták el a világ köreit. Az első, Tuor a valák kijelölt követe volt, aki Gondolin rejtett tünde városában élt, feleségül vette a király lányát, és végül a halhatatlanok közé sorolták, bár, ahogy Tolkien a 153. levélben felhívta rá a figyelmet, Tuor végzete nincs kimondva, hanem csak feltételezték, hogy végül ez történt vele.

A másik, ennél még problematikusabb és bizonytalanabb vég Túrin Turambaré. Húrin gyermekeinek tragikus történetében Túrin, miután rádöbbsent, hogy egy átok miatt saját hűgát vette feleségül, végső kétségbeesésében kardjába dőlt. A Mandos második prófécijának nevezett tolkien szöveg (amelyről az előző *Lassi Laurië*-ben olvashat az érdeklődő) a világ végét írja le, ahol Túrin az egyetlen ember, akiről említés esik, aki a valák oldalán fog harcolni a végső csatában, de a prófécia őt a valák közé sorolja. Túrint úgy említik, mint a Sors legyőzőjét, aki felülkerekedett a saját végzetén; ez tehát magában foglalta azt a lehetőséget is, hogy a lelke ne hagyja el a világ köreit. Ez a prófécia és a világ végének történései azonban annyira kiforratlanok voltak Tolkien jegyzeteiben, hogy fia, Christopher kihagyta őket *A szilmarilok* végső változatából.

A rendhagyó esetek legnagyobb csoportját a féltündék alkotják. A féltündék saját maguk dönthettek arról, melyik nép végzetét kívánják maguknak. Ez a döntés végleges és visszavonhatatlan volt, de elég sokáig elodázható. Elrond és Elros anyai és apai ágon is örökölték a féltünde végzetet, de még Elrond gyermekei is választhattak. Elros, Elrond testvére a halandó sorsot választotta, akárcsak Arwen, Elrond lánya is, amikor hozzáment Aragornhoz. Arwen halandó lett, de Aragorn elvesztése és a családja távozása

után nem látta többé értelmét az életnek, s végül megkeseredve halt meg Lórienben, egykori népe elnéptelenedett otthonában. A fivérei, Elladan és Elrohir sorsáról azonban nem tudunk biztosat; Tolkien leveleiben azt írta, hogy ők késleltették a döntést. Bár Arwen magányos halála arra enged következtetni, hogy ekkor már ők sem tartózkodtak Középföldén, hanem feltételezhetően elhajóztak a szüleik után – de az is lehet, hogy az ő döntésük sem volt egyhangú, mint apjuk és nagybátyjuk esetében. Tudjuk, hogy Elrond távozása után is maradtak tündék Völgyzugolyban, és logikus lenne azt feltételezni, hogy az ő vezetőjük Elrond egyik leszármazottja volt. A féltündék választását és annak következményeit szintén nem a valák irányítják, hanem Eru hagyja jóvá.

Az utolsó rendhagyó csoport a nem tünde, nem ember Nyugatra távozóké. Az egyetlen nem Ilúvatar Gyermekei közé tartozó személy, aki bebocsátást nyert Nyugatra, Gimli volt, a törp. Tolkien a nem tündék átkeléséről annyit ír, hogy azoknak engedélyezték, akiknek a sorsa összefonódott a tündékével, így Gimli népéből egyedülként részesülhetett abban a kegyben, hogy áthajózhatott Halhatatlanföldre. A tündék úgy tartják, ezt a Legolas iránti barátsága miatt engedték meg neki, de mondják azt is, hogy ezt a kegyet Galadriel vívta ki számára – aki száműzöttként ki volt tiltva Valinorból, de amint visszatérhetett, rögtön hozott magával néhány furcsa szerzetet. A Gyűrűhordozók Nyugatra távozása szokatlan volt, de mivel technikailag a hobbitok is embernek számítanak, így hosszú, békés, gyógyulással töltött éveik leteltével lelkiük ugyanúgy elhagyta a világ köreit, mint az embereké. Azonban arról, hogy a törpökkel mi lesz haláluk után, a tündék semmi biztosat nem tudtak. A sok rendhagyó eset között, amelyet a Halhatatlanföldet őrző hatalmak láttak, kétségtelesen egy törp megjelenése volt a legbizarrabb eset.

Források:

J. R. R. Tolkien: *A szilmarilok*

J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura*

The Letters of J. R. R. Tolkien (szerk. Humphrey Carpenter, Christopher Tolkien)

J. R. R. Tolkien (szerk. és jegyzetek: Christopher Tolkien): *The Shaping of Middle-Earth* (The History of Middle-earth IV.): The Quenta

J. R. R. Tolkien (szerk. és jegyzetek: Christopher Tolkien): *Morgoth's Ring* (The History of Middle-earth X.): „Laws and Customs among the Eldar”, „Athabeth Finrod ah Andreth”

Michael Martinez: *How Does Elf Reincarnation Work?*

Michael Martinez: *Did Elladan and Elrohir Ever Go to the Havens?*

TANULMÁNYOK

ORKLÉLEKTAN

ÍRTA: JÓTH GERGELY (ALYR)

A szilmarilokból mind tudjuk, hogy az orkok a sötét hatalom által eltorzított tündék. De vajon biztos ez, vagy csak a tündék gondolták így? Hogy vélekedett erről Tolkien?

Tolkien világának a gonosz lények mindig is mostoha-gyerekei voltak. Sokszor csak annyira törődött a megírásukkal, hogy legyen egy megfelelő ellenlábás a hőseivel szemben, aki a rossz dolgokat megcsinálja (kivéve, ha a telerek legyilkolását, hajók felgyújtását és nők elrablását kell csinálni, azt a tündék megoldják maguktól). Természetesen a főbb antagonistáknak, például Melkornak és Sauronnak többé-kevésbé kidolgozta a múltját, karakterét és motivációit, de ha összevetjük azzal, mennyit írt a tündékről, emberekről, az ő származásukról és történetükről, rögtön látszik az aránytalanság.

Volt azonban egy kérdés, amelyhez mégis időről időre visszatért az évek során, ez pedig az orkok származása. Ahogy Christopher Tolkien össze is gyűjtötte a *Morgoth's Ring*-ben (ez a Középfölde Históriaja sorozat X. kötete), apja több levelében és feljegyzésében is újra elővette ezt a témát, mert volt valami, ami nem hagyta nyugodni: az orkok lelke.

Tolkien világában nagyon fontos, hogy tud-e valaki önállóan és korlátlan mértékben beszélni. Ez jelenti azt, hogy van lelke, tudatos, önálló, teljes értékű lény. Van lelke Ilúvatar Gyermekének, azaz a tündéknek és az embereknek; és a valák azon teremtményeinek, akiknek Ilúvatarától lelket könyörögtek: a törpöknek, az enteknek és a nagy sasoknak. Ardán lelket csak Ilúvatar adhat, ezzel a hatalommal egyik teremtményét sem ruházta fel.

A fenti sorba illhetnének az orkok is, ha Melkor nem lázadt volna fel Ilúvatar ellen még az idők kezdetén. Nem valószínű, hogy mindezt félretéve Ilúvatarától kért volna lelket az orkoknak, ahogy az sem, hogy Ilúvatar adott volna nekik. Viszont az orkok úgy viselkednek a törté-

netekben, mint akik ebből a szempontból egyenrangúak a fenti lista lényeivel – beszélnek, cselekednek, külső szemlélő számára úgy tűnhet: van lelkük.

Ez az a probléma, amelyre Tolkien kereste a választ, még hozzá lehetőleg elkerülve, hogy a megalkotott mitológiát újra kelljen írnia.

Felmerülhet a kérdés, hogy mi van a másik két gonosz fajtával, akik a történetekben lélekkel rendelkeznek: a váltott farkasokkal és a sárkányokkal.

Ezeknek valóban van lelke, de nem sárkány- vagy farkaslelkük van, hanem Sauron és Morgoth kisebb hatalmú maiáknak adott

ilyen testet – olyat, amelyet saját erejükből sosem lennének képesek felvenni –, és pont emiatt valószínűleg képtelenek szaporodni (bár Tolkien nem fogalmaz egyértelműen ezzel kapcsolatban, sőt, egyes elejtett megjegyzései szerint a sárkányok képesek rá); a történetekben előforduló „megszaporodtak” kifejezések csak a tevékenységük élénkülését jelzik. Mindazonáltal ezek jobbára csak feltételezések, mivel sem a sárkányok, sem a váltott farkasok származásáról nem tudunk szinte semmit. A harmadik kivételre, a trollokra a későbbiekben még kitérek.

Kép: Kovács Eszter (Esztur) [Filibert-rend]

Középfölde kutatása kétféleképpen közelíthető meg. Az egyik –

Tolkien által és általam is jobban kedvelt – mód, amikor belemegyünk a játékba, és úgy viszonyulunk a Nyugatvégi Piros Könyvhöz, mintha az egy történelmi forrás lenne, amelyre Tolkien rátalált, és amit lefordított. Ebben szerepel *A hobbit* Bilbó tollából, *A Gyűrűk Ura* Frodó (és kisebb részben Samu) által megírva, meg azok a művek, amelyeket Bilbó fordított le a Közös Nyelvre a völgyzugolyi könyvtárban – ez többé-kevésbé az a könyv, amit mi *A szilmarilok* címen ismerünk.

A Piros Könyv felé azonban most kritikával kell fordulnunk: a tartalmának nagyobb része két úti beszámoló,

amelyek a legkevésbé sem az orkokra fókuszálnak, a két beszámolón kívül pedig csak azok a könyvek vannak benne, amelyeket Bilbónak kedve volt lefordítani (vagy amelyek elég alacsonyan voltak a polcon ahhoz, hogy elérje őket). Lehetséges, hogy Völgyzugolyban akadtak kevésbé tündeközpontú történeti munkák is, amelyek valamilyen okból elkerülték Bilbó figyelmét. Ezt sajnos már aligha fogjuk megtudni.

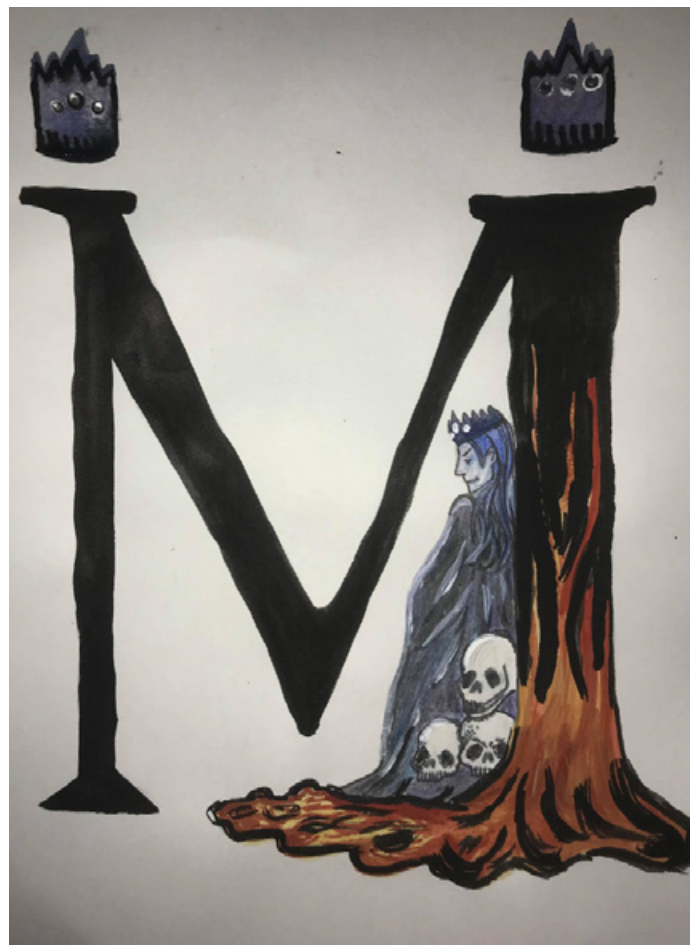
Az úti beszámolók közül ráadásul *A hobbit* sok helyen szembe megy más történetekkel, a megismert szabályokkal, kezdve a beszélő madarakkal és folytatva a hosszasan diskuráló trollokkal. Ha mindenképpen játékon belül vizsgáljuk Bilbó történetét, arra kell jutnunk, hogy a derék hobbit bizony eléggé nagyotmondó volt, itt-ott kiszínezte a történetet a poén vagy a drámai hatás kedvéért. Ez élvezhetőség szempontjából hozzáad az értékéhez, de forráskritikai szempontból rontja a hitelességét. *A Gyűrűk Ura* már sokkal szikárabb, szerényebb és talán hitelesebb is. Mivel mindkét történetben önálló cselekvő és beszélő félként szerepelnek az orkok, nézzük is meg, mit tudhatunk meg róluk a Piros Könyvből: *A hobbit*-ban szereplő koboldok nemcsak sokat beszélnek, de énekelnek is afeletti örömben, hogy elfogták a törpöket. *A Gyűrűk Ura* orkjaikat egészen bőven és szinte első kézből figyelhetjük meg „Az uruk-hai orkok” és a „Csavardi Samu válaszáton” c. fejezetekben.

Pippin és Trufa tapasztalatainál ráadásul abban a szerencsében van részünk, hogy rögtön három ork népet is megismerünk: a vasudvardi uruk-haiokat, a mordori (luggurzi) fekete urukokat és a ködhegységi orkokat. A három ork nép fajtája is más (nagyságban, harciaságban és naptűrésben is eltérnek): Uglúk és társai a legmagasabbak (bár Gimli még így is alacsonyabbnak mondja őket az embereknél), ők a legerősebb, legfelegyelmezettebb, leginkább naptűró fajta. (Ez nem csoda, hiszen minden valószínűség szerint embervér is folyik az ereikben.) Grisnák a mordori urukokat képviseli; és jó néhány ork jött a Ködhegységből is, de közülük egyiknek sem ismerjük a nevét. Nem csak a képességeik eltérők: a három ork nép annyira távol nevelkedett egymástól, hogy egymás nyelvét sem értik meg. Ezen kívül, bár a háromból két csapat is parancsba kapta, hogy ne bántsák a félszerzeteket, Grisnák az első adandó alkalmal nekiáll átkutatni Pippint.

Csavardi Samu tapasztalataiból újabb érdekes tényeket ismerhetünk meg: Sagrat és Gorbag beszélgetés közben olyan dolgokat emleget, amelyek jóval korábban történtek. A Nagy Ostromról hallhattak történetekből, de a „letanyázhatnánk valahol [...] néhány megbízható legény-

nyel [...], mint a régi szép időkben” alapján feltételezhető, hogy már éltek a mordori hadi készültség előtt is, márpedig Sauron 60 évvel *A Gyűrűk Ura* kezdete előtt költözött be Barad-dűrba.

Ezek fontos tulajdonságok, amelyek szerepet fognak játszani az alábbiakban, de most sajnos a játékon kívül kell folytatnunk; nem merülhetünk el Középföldében, már csak azért sem, mert a Piros Könyvből csak egy töredékét kapjuk meg az orkok történetének. Mondhatjuk úgy is, hogy míg a tündéket, embereket és hobbitokat egyáltalán nem érdekelte, van-e lelke az orkoknak, addig Tolkien mint író annál inkább: így erről a kérdéstről a Piros Könyv „fordítása” helyett inkább a leveleiben, esszéiben, feljegyzéseiben olvashatunk. (És kívülről vizsgálódva rögtön el is mondhatjuk, hogy *A hobbit* azért lóg ki a művek sorából, mert eredetileg nem Középföldre íródott, és nem azért, mert Bilbó ne lenne egyébként igen derék hobbit.)

Kép: Tömörkényesek [TLV 2017/2018]

Az orkokról és keletkezésükről tehát Tolkien levelezéséből, illetve a *Morgoth's Ring*-ben közölt egyéb írásából tudhatunk meg további részleteket. Ezekből az derül ki, hogy Tolkien számos elméletet alkotott az orkok származásáról és mibenlétéről, amelyeket egymás után vetett el

az évek során, mert ilyen vagy olyan okból nem volt velük elégedett.

A központi kérdés végig az orkok lelke maradt: rendelkeznek-e lélekkel; kell-e rendelkezniük lélekkel ahhoz, hogy a történetekben betöltött szerepüket betöltsék? Amennyiben igen, milyen lélek ez?

1. elmélet: A kövek

A mitológia legrégebbi változataiban csak annyi szerepel, hogy az orkokat Melkor teremtette a tündék és emberek megcsúfolására, méghozzá az „Annals of Aman” (Amani Évkönyvek) szerint kőből. Eszerint az orkok legfeljebb állati értelemmel rendelkeztek. Ez a változat él tovább a későbbiekben a trollok származási történetében.

A lélek: A mitológia kialakulásának korai szakaszában még nem alakult ki a lelkekre vonatkozó szigorú szabály, de valószínűleg ezeknek az orkoknak még nem volt lelke.

A probléma: Az egyre pontosabban formálódó mitológiában az egyik alaptétel az lett, hogy a gonosz nem teremthet életet, nem hozhat létre újat, csak a meglévő formálhatja a maga akarata szerint. Meg persze a lélek kérdése: honnan volt, ha volt, ha meg nem volt, hogyan tudtak beszélni?

2. elmélet: A tündék

Ez az ork-elmélet az, amelyet *A szilmarilokból* is ismerünk. Melkor tündéket rabolt el röviddel az ébredésük után, mielőtt még bármilyen más valával találkozhattak volna, és eltorzította őket. Ezzel sok kérdést megoldott, hiszen így a szaporodás és a lélek adott volt, az orkoknak egy erősen átformált és gyűlölettel felnevelt akarata lett, de mégis csak szabad akarata. Ráadásul Ilúvatartól sem kellett lelkeket könyörögni.

A lélek: Az orkoknak eszerint tünde – illetve egy későbbi kiegészítés szerint esetenként maia – lelke volt.

A probléma: A problémát maga a tünde lélek jelentette. Mi lesz az orkokkal a haláluk után? Mandos csarnokaiba kerülnek? Újjászülehetnek? Ha újjászületnek, tündeként vagy orkként születnek újjá? És persze ott van az élettartam kérdése is: ha nem ölik meg őket, örökké élnek? Megannyi kérdés, ami miatt az eredetileg működőnek tűnő ötletet Tolkien végül elvetette.

3. elmélet: A hangyák

Tolkien először egy 1954-es datálású, végül el nem küldött levélben fejtette ki ezt az elméletét. Eszerint az

orkok nem önálló, intelligens lények, hanem a sötét hatalom bábjai. Úgy viszonyulnak hozzá, mint a hangyák a hangyakirálynőhöz. Önálló akaratauk nincs, csakis az uruk akarata követik, az ő lelkének lenyomatai, a beszédük is csak az ő szavai, amelyeket papagájként mondanak vissza.

A lélek: Az orkoknak ebben a változatban nincs lelke.

A probléma: Az elmélet megválaszolja a lélekkel kapcsolatos összes problémát, de cserébe újabbakat vet fel. Ennek alapján ugyanis, ha a vezér elbukik, és a gonosz akarat távozik a világból, akkor az orkok elvesztik az irányítást, és – ahogy Tolkien le is írja – a magukra hagyott csoportok viszonylag gyorsan elpusztítják önmagukat. Azonban ez feltételezi, hogy az orkok csak akkor léteznek, cselekszenek, amikor az aktuális Sötét Úr jelen van, ami viszont a történetek szerint nem teljesen igaz. Valóban visszaesett a tevékenységük Morgoth, illetve Sauron bukása után, de a Kődhegységben például továbbra is jelen voltak, minden felsőbb irányítás nélkül.

4. elmélet: Az emberek

Tolkien maga sem volt teljesen elégedett a hangyalékú orkokkal, éppen azokat az érveket felhozva ez ellen, amelyeket fent leírtam. Az orkok nem haltak ki Morgoth bukása után, saját nyelvük volt, saját népeik, és tovább fejlődtek önállóan, amíg Sauron irányítása alá nem kerültek. Ez alapján Ilúvatar Gyermekeivel önszerveződés tekintetében, sőt, talán még kulturálisan is egyenértékű lényeknek kellett lenniük. Mivel azonban Morgoth nem tudott ilyen életet teremteni, szereznie kellett olyan alapanyagot, amit aztán a maga képére torzíthat. Viszont ha a tündéket ki kell zárunk, akkor az marad megoldásnak, hogy a sötét hatalom – méghozzá, mivel ez az időszak Melkor Amanban való tartózkodásának idejére esik, ez a sötét hatalom valószínűleg Sauron volt – embereket rabolt el és torzított orkokká közvetlenül a felébredésük után.

A lélek: Az orkoknak ebben a változatban emberlelkük van.

A probléma: A krónikák szerint az emberek jóval a tündék után ébredtek fel és jöttek Nyugatra, hogyan lehet tehát, hogy a tündék már korábban is találkoztak orkokkal Középföldén? Erre Tolkien válasza az volt, hogy senki sem tudja, hogy az emberek mikor ébredtek fel pontosan, a hagyományok mesterei is csak találgatnak, tehát a torzításban igencsak járatos Melkornak (vagy Sauronnak) volt ideje végrehajtani ezt a tettét. Az orkok ember-létét támasztja alá az is, hogy nem tudattalan bábjai voltak Morgothnak, hanem olyan szolgálói, akiken a félelemmel uralkodott, de akik ellene fordulhattak, és fellázadhattak. A tudattalan bábokra ez

Kép: Szarvas Szilvia (Siss) [DeviantArt: fluffypallas]

nemigen lehetne jellemző. Sőt, teszi hozzá Tolkien, a sötét hatalmakat szolgáló emberek néhány generáció alatt mind szokásaikban, mind értelmükben egyre jobban elorkosodnak.

Kiegészítő elmélet: Plusz a maiák

Egyes orkok – ők azok, akik névvel, ork kapitányként szerepelnek a történetekben – valójában maiák, olyan szellemek, akiket Melkor megrontott, átcsábított a maga oldalára, és azután ork testben szolgálták őt. Ez magyarázza a hosszú élettartamukat és azt, hogy önálló akaratuk és gondolataik voltak. Ez az elmélet először a tünde származású orkok kapcsán (2. elmélet) bukkan fel, de ezt, függetlenül a későbbi ötletektől, Tolkien nem vetette el, így a későbbiek (3-4.) is végigkísérik.

Tolkien orkokkal kapcsolatos utolsó jegyzete 1969 novemberében keletkezett. Ebben a néhány soros és mondat közepén félbe hagyott írásban – amely lényegében kiegészítés a 4. elmülethez – megpróbálta egye-síteni a fenti listában 3. és 4. számmal említett elmé-leteket, és színesebb képet fest az orkok mibenlétéről. Ennek alapján azok az orkok, akik Morgoth közvetlen közelében voltak, és hosszú ideig éltek az akarata alatt, teljesen felszívódtak ebben a sötét hatalomban, és elvesztették önállóságukat. Ők a bukásakor vele pusztultak, akár a bábok. De az orkok többsége felett csak

időlegesen gyakorolt teljes közvetlen irányítást ez a központi akarat, hiszen ez nagyon sok energiát emész-tett fel – amikor éppen nem volt rájuk szükség, akkor az uralom alól felszabadulva visszakapták szabad aka-ratukat, ami gyakran a Morgoth ellen fellángoló gyűlö-letként jelentkezett. A bábok viszont, lévén csak a sötét hatalom akaratának megtestesítői, képtelenek voltak ilyen önállóságra.

Ez volt az utolsó elmélet, amit Tolkien az orkokról al-kotott, bár végül nem ez került be *A szilmarilokba*, ahova Christopher gyakran nem a legújabb, hanem a legtelje-sebb változatot válogatta be az egymásnak ellentmondó történetdarabok közül. Sajnos azt már sosem tudhatjuk meg, hogy Tolkien maga melyiket választotta volna vég-legesnek.

Végül vessük össze a korábban összeszedett jellemző-ket ezzel a négy elmélettel. Melyik leírás illik *A Gyűrűk Ura* és *A hobbit* orkjaira? Beszélnek, önállóan cseleksze-nek, és félnek a gyűrűlídércektől. Eszerint a (3. számú) „tudattalan báb” elmélet nemigen állja meg a helyét, és aligha feltételezhető, hogy mindegyik beszélni hal-lott ork egy maia lenne ork testbe zárva. A nazgüloktól való félelem pedig különösen az emberekre (esetleg a törpökre) jellemző, a tündék nemigen féltek tőlük – de persze, mint annyi más érv, ez sem sorsdöntő, hiszen a sötétség szolgálóként biztosan másként hatott rájuk a gyű-rűlídércek hatalma. Bár az, ahogy a Fekete Torony össze-omlása után viselkednek, inkább a báb-elméletet juttatja az eszembe, összességében mégis úgy tűnik, hogy *A Gyű-rűk Ura* és *A hobbit* orkjai leginkább az emberlelkű ork (4.) elméletnek felelnek meg.

A fentiek alapján én úgy látom, hogy Tolkien munkás-sága nagyobbik részében azt a gondolatot követte, hogy az orkoknak igenis van lelke. A testük és tudatuk eltor-zult, alkotójuk akaratát követi, és az ő lelkét tükrözi. A céltalan pusztítás, amit Szilzszakáll finoman „vásott ork-csíny”-nek nevez, Melkornak a világ elpusztítására való törekvése kicsiben, és még a gonosz lények között sem általános. A lelkük viszont, úgy gondolom, mivel Ilúvatar műve, felette áll bármely ainu hatalmának, és haláluk után őhöz tér majd vissza, ahol talán megnyugvást lel.

Források:

J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura*

J. R. R. Tolkien: *A hobbit*

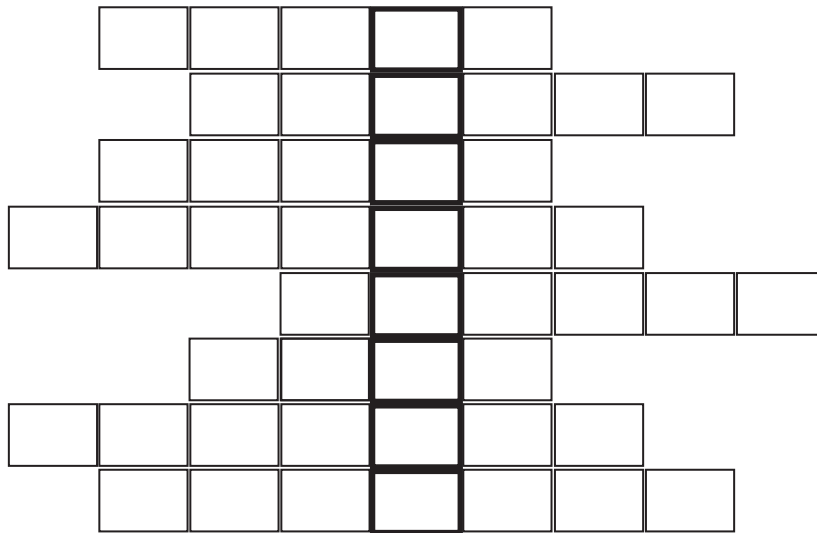
J. R. R. Tolkien (szerk. és jegyzetek: Christopher Tolkien): *Morgoth's Ring* (The History of Middle-earth X.)

A ROVATOT ÖSSZEÁLLÍTOTTA: JÓTH GERGELY (ALYR)

KÉSZÍTETTE: MIKESY ANNA (ÉOGIL)

Elsőként egy könnyebb rejtvényvel, sőt, nyereményjátékkal készültünk, jól ismert szereplőkkel – akinek pedig ez semmiség, az kacifántos fegyvernevek felismerésével tesztelheti a tudását a második feladatban.

Jöjj rá, kiket takarnak az egyes meghatározások, majd írd őket a táblázatba a születésük szerinti időrendben (tehát legfelülre kerüljön a legidősebb, legalulra a legfiatalabb)! Mit ad ki a vastagon keretezett oszlop?

1. Ő vezette a númenori Hűségeseket Középföldre, amikor a sziget elpusztult.
2. A szilmarilok készítője.
3. Kissé feledékeny fogadós Bríben.
4. Az egyetlen, aki ki tudott metszeni egy szilmarilt Morgoth vaskoronájából.
5. Tóváros megmentője, Smaug legyőzője.
6. Az Újraegyesült Királyság első uralkodója.
7. A valák vadásza.
8. Az erebori vállalkozás vezetője.

Küldd el nekünk a megfejtésedet a www.tolkien.hu/nyeremenyjatek oldalon keresztül **2018. november 30-ig!**
A megfejtők között egy 3.000 Ft értékű kupont sorsolunk ki, mely bármely rendezvényünk részvételi díjára beváltható.

Párosítsd össze a fegyvereket a tulajdonosokkal! Figyelj, mert egy embernek több fegyvere is lehetett, vagy egy fegyvernek több gazdája (vagy épp egy sem).

1) Aeglos 2) Herugrim 3) Anglachel 4) Angrist 5) Fullánk 6) Glamdring 7) Andúril 8) Aranrúth 9) Belthroning 10) Angurriel	a) Bilbó b) Beleg c) Maeglin d) Gandalf e) Ereinion f) Turgon g) Théoden h) Curufin i) Eol j) Eldarion

Megfejtés: 1-e; 2-g; 3-9-b; 4-h; 5-a; 6-d-f; 7-j; 8; 10-c-i

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: ORTHMAYR FLÓRA (METAFLORA)

A Tolkien által papírra vetett középföldi regéket talán mind megismerhettük már legalább nagy vonalakban, de az eredeti szövegek egy-egy újabb kiadása, illetve az adaptációk néha érdekes, néha fájdalmas kreativitása mindig okozhat meglepetéseket. Rovatunkban a műfaji és időbeli változatosság jegyében ezúttal a hosszúnak tűnő várakozás után idén áprilisban magyarul is megjelent Beren és Lúthien kritikája, illetve a Kard és Másodteremtés szerepjátékos kiegészítő újdonságairól szóló beszámoló képviseli a jelent, A hobbit régi rajzfilmváltozatának ajánlója a múltat, az Amazon készülő sorozatával kapcsolatos hírek pedig a jövőt.

Egy váratlan trilógia – második rész

(J. R. R. Tolkien [szerk. Christopher Tolkien]: *Beren és Lúthien*. Európa, Budapest, 2018)

írta: Bartók Nagy Tamás (Toma)

A *Húrin gyermekei* 2007-es angol megjelenéséig a J. R. R. Tolkien munkásságát követő olvasóközönség és rajongótábor abban a hiszemben tengette életét, hogy Középfölde óidejének történeteit, különösképpen a Három Nagy Regét, már csak abban a töredékes formában tudhatja magáénak, ahogy az *A szilmarilok*ban – és a kapcsolódó nem csekély számú (és még kevésbé csekély jegyzetanyagot tartalmazó) kötetben – napvilágot látott. Az író fia, Christopher, igencsak szíven viselhetette apja szakterületének sorsát, hogy több évtizedes munkával hobbifilológusi szerepbe kényszerítette gyanútlan olvasók tömegeit, akik – ráharapva *A hobbit*, illetve *A Gyűrűk Ura* jelentette kapudrogra – elszántan követték őt a szövegtörténet legmélyebb bugyraiig.

Nos, ez a tendencia látszott megszakadni 2007-ben, amikor Christopher, lazítva kicsit korábbi szerkesztési elvein, egy komplett és olvasmányos regényt tett le a HarperCollins asztalára. Tudván, hogy ez volt a legkidolgozottabb történet az első korból, kevesen számítottak folytatásra, és a *Húrin gyermekei* valóban egyedül maradt a maga nemében.

Az angolul tavaly megjelent *Beren és Lúthien* nem is ezt a koncepciót követi, hiszen Tolkien kézírataiban csak a legelső változat jutott el a teljes kidolgozottság állapotába. Mindazonáltal, ahogy a *Beowulf*nál, úgy itt is sikerült megtalálni azt a (regény és tudományos munka közti) ideális megoldást, amikor a több szövegváltozat és a jegyzetek nem akadályozzák, hanem nagyban előmozdítják a történet befogadását. A *Beowulf*ban a sok, tényleges segítséget jelentő kommentár történet után helyezésével, jelen műben pedig a jegyzetanyag minimálisra szorításával.

Fájón hiányzik azonban egy részletes tartalomjegyzék. A könyvben szereplő ugyanis meglegecszik az előzmények és a függelék között egyetlen címmel – „Beren és Lúthien” –, ami nyilván nem segíti az eligazodást, ha az ember a törzsszövegen belül navigálna, vagy éppen átlátni szeretné a könyv szerkezetét. Álljon itt most ezért egy kiegészítő tartalomjegyzék, mely a szerkesztői koncepciót is jobban megvilágítja majd:

	(bevezető a kéziratokról és a terminológiai változásokról, valamint a történet előzményei: EMK, Q)	29
(EMK)	Tinúviel története	41
(M)	Részlet A mitológia vázlatából	90
(L)	Részlet a Leithian-ének ből (részletek a II. és III. énekből)	93
	A Quenta Noldorinwa (a kéziratról)	105
(Q)	Részlet a Quentá ból (Felagund és Barahir, Nargothrond, valamint Beren és Lúthien története a Thû tornyában való bebörtönöztetésig)	107
(L)	Még egy részlet a Leithian-ének ből (VI. ének fele és a VII. ének)	113
(Q)	Még egy részlet a Quentá ból (Beren és Lúthien története a végéig)	137
(L)	A történet a Leithian-ének ben egészen a végéig (VIII–XIV. ének)	146
	A Quenta Silmarillion (a kéziratról, valamint részletek: EMK, Q, QS)	230
(Q)	Beren és Lúthien visszatérése a Quenta Noldorinwa szerint	245
(EMK)	Részlet a Nauglafring Elveszett Meséjéből	251
(QS)	A Hajnal- és az Esticsillag	262

Látható, hogy a szilmarilokról és Thingolról szóló bevezető után a két korai kézirat – a „Tinúviel története” az *Elveszett mesék* könyvéből és **A mitológia vázlat** – következik, majd a **Leithian-ének** és a **Quenta Noldorinwa** párhuzamosan halad a végkifejletig, végül a cselekményhez lazábban kapcsolódó Nauglamír- és Eärendil-történetek zárják a sort az *Elveszett mesék* könyvéből és *A szilmarilokból*.

Ami érdekes ennek kapcsán: vajon miért nem került bele a kötetbe a teljes **Leithian-ének**, mikor befejezetlensége ellenére (a „Tinúviel története” mellett) ez tekinthető a legrészletesebben kidolgozott szövegváltozatnak? Fel lehet hozni ellenérvként, hogy az I–II. ének valójában Thingolról és Doriathról, valamint Barahirról és csapa-

táról szól, de ez sem magyarázat a III–V. ének mellőzésére; főleg, hogy az egész kötet koncepciója Beren és Lúthien történetének minél teljesebb és egybefüggőbb bemutatása lenne.

Szerencsére nem kell sokat várnunk a teljes vers magyar megjelenésére, mert várhatóan idén kerül a boltokba az ezt is tartalmazó *Beleriand dalai* (Középfölde Históriaja III.). Ebben – a hírek szerint – a jelen kötetétől eltérő fordításra számíthatunk, ami kifejezetten szerencsésnek mondható, mert a **Leithian-ének**be láthatóan beletört a fordító bicskája. A feladat nehézségét látva ezen nincs is mit csodálkozni. Ahogy mondják: minden fordítás új mű alkotása is egyben, és a Tolkiennak rendelkezésére álló idő töredéke alatt az elbeszélő költeményt formailag, tartalmilag és stílusában is hitelesen visszaadni – szinte reménytelen vállalkozás.

Amennyire megnehezítik az önmagukból kifordult mondatok és kóbor asszonáncok a **Leithian-ének** olvasását, annyira jót tett az új fordítás a „Tinúviel története” fejezetnek: sokkal gördülékenyebb és befogadhatóbb lett Gy. Horváth László interpretációja a korábbi **EMK**-változatnál.

Említést érdemel még a kötet mérete. Kérdés, mennyi beleszólása volt ebbe a külföldi jogtulajdonosnak, vagy mennyire az Európa kreativitását dicséri, de a könyv egy dimenziója sem egyezik a korábbi kötetekével: szélessége a *Húrin gyermekei* első kiadásáét, magassága pedig a feketeborítás sorozatét közelíti – sikertelenül. Szóval, akik eddig az utóbbit gyűjtögettek gondosan a polcukon, még kénytelenek lesznek várni egy következő kiadásra.

Kép: Ulla Thynell [www.ullathynell.com]

A nyolc színes illusztráció nálunk a kötet végébe került, így esélyük sincs elspoilerezni az amúgy is ismert cselekményt. Személy szerint én jobban kedvelem Ted Nasmith alkotásait, mert úgy tűnik, mintha Alan Lee csak a ködösborongós, meg a szürkén hervadó Középfölde megfestéséhez értene, a virágkorában élénk

színekben pompázóhoz pedig még csak festéket se akarna venni. Külön kiemelném viszont a fejezetek közti rajzait: jó pár közülük egészen varázslatosra sikerült.

Az első kor történeteiben járatosabbak számára az elbeszélések nem fognak nagy meglepetést okozni, bár az orkok arcbereendezésére való konkrét utalással szerintem most, a **Leithian-ének**ben találkoztam először. A szerkesztői jegyzetek nagy részének elhagyása pedig nemcsak az átélhetőséget növelte, de a szerkezeti változásokat is valahogy láthatóbbá tette, így, ha nem is annyira hiánypótló, de az ismert történetre egy sok szempontból jobb rálátást adó művel gazdagodtunk. Azok számára viszont, akik csak most ismerkednek Középföldével, ez egy lehetőség *A szilmarilok*énál olvasmányosabb formában találkozni Beren és Lúthien regéjével, és egyúttal az első lépcsőfok is lehet a szövegtörténettel alaposabban átszőtt munkák, például a Középfölde Históriaja felé.

„Kilencvenhárom éves vagyok, (feltehetőleg) ez az utolsó könyvem apám életműkiadásának hosszú sorozatában” – írta Christopher Tolkien az előszóban. Az óvatos fogalmazás indokolt volt: idén augusztusban végül napvilágot lát a harmadik Nagy Regének, a Gondolin bukásának önálló kötete is.

Útmutatások Vadonföldhöz és meseszövéshöz

avagy a *Kard és Másodteremtés* újdonságai

írta: Barna Bálint (Gandalf)

Idén a kisebb kalandmodulok mellett két nagyobb anyag is megjelent a *Lassi Laurië* XIV/1. számában ismertetett *Kard és Másodteremtéshez*, a *Kard és Mágia* szerepjáték nemhivatalos Középfölde-kiegészítőjéhez. Mindkettő igencsak hasznos segítség lehet bármilyen Középföldén játszódó szerepjátékhoz, rendszertől függetlenül.

A 40 oldalas *Útmutató Vadonföldhöz* című szetting-ismertető játékmechanikát egyáltalán nem tartalmaz. A kalandok elsődleges helyszínét, a Rhovanionnak is nevezett Vadonföldet mutatja be: történelmét, kultúráit, különös lényeit, tájait, tárgyi és irodalmi kultúráját. Mindezt a teljesség igénye nélkül, mert bár legfőbb forrása a tolkieni könyves kánon, mivel szerepjátékozáshoz készült, inkább ötlet- és ihletadó jellegű, mint lexikon. Számos dolgot balladai félhomályban hagy, vagy kiegészít némi fanfiction-adattal, így kanonikus vitákban hivatkozási alapnak nem mindig szerencsés, de talán az összes eddig szerepjátékhoz készült anyag közül – legyenek hivatalosak vagy rajongói-

ak – még ez állhat a legközelebb a könyvek által lefektetett alapokhoz.

Az 54 oldalas *Meseszövéshöz* egy mesélői útmutató, amely az új szabályok mellett rendszerfüggetlen irányelveket is igyekszik összeszedni a tolkieni hangulatú meséléshez. Ez utóbbiakhoz a kiindulási alap az MTT 2017-es Kreatív Őszi Művészeti Találkozóján (KÖMT) megtartott *Középfölde kockái – Hogyan szerepjátékozunk Középföldén?* című rendi foglalkozás volt, ezúton is hálás köszönet a résztvevőknek! A *Meseszövéshöz* a mesélési technikák és praktikák mellett foglalkozik játékos és nemjátékos karakterekkel, kalandokkal, a világ alapjaival, a varázslás és varázstárgyak problematikájával, és tartalmaz alternatív játéktípusokhoz köthető szabályvariánsokat és segédleteket is.

Mindkét új dokumentum – akárcsak a kiegészítő összes többi anyaga – ingyenesen és szabadon letölthető a *Kard és Másodteremtés* blogjáról:

<http://masodteremtes.wordpress.com>

Ballada és nyomasztás Középföldén: az 1977-es rajzfilm

írta: Szarvas Szilvia (Siss)

Az 1977-ben bemutatott *A hobbit* című egész estés rajzfilm a tolkieni filmfeldolgozások térképén leginkább a senki földjére tájolható be, pedig kísértetiesen bájos megközelítése kellemes meglepetéseket okozhat az arra nyitott nézőnek, aki képes elvonatkoztatni a Peter Jackson alkotott Középfölde világától. A Rankin/Bass produkciós cég (az ő nevükhöz fűződik például *Az utolsó egyszarvú*) és a Topcraft animációs stúdió (belőlük alakult később a világ-hírű Ghibli Stúdió) jegyezte film nem tör hóseposzi magasságokba, nem akarja újrajrni a középföldei történelem krónikáját, nem vendégszerepel benne a Shai-Hulud; célja kizárólag Tolkien könyvének adaptációja, és ezt teljesíti is.

Mielőtt azonban magától értetődően gyerekeket ültetnénk le a film elé, nem árt észben tartani, hogy az animációs film is csak annyira gyerekeknek való műfaj, mint bármelyik másik – *A hobbit* jó példa erre. A nyomasztó, kísérteties hangulat ugyanis végig elkíséri a filmet; a képkockákon kézzel fogható a Bakacsinerdő akkor már hosszú ideje fennálló sötétsége és a homályban rejlő fenyegetés. A könyv verseire írt énekdallamok egyszerűségükben, kedvességükben is nyugtalanítóak: a hegyek között megülő ködfelhőket, a szitáló esőt idézik – még a törpök Bilbót célzó csúfolódásának, a „Blunt the knives, bend the forks” című nótának is van egy kis szomorkás felhangja.

A film 78 perce rendkívül feszített tempót diktál; néha kissé nehézkes a jelenetek átvezetése, a könyv történetét itt-ott éri is némi nyirbálás (Beorn és Roac történetzala például teljes egészében hiányzik). Figyelemre méltó a látványvilág, a figurák arcutterve; kiemelkedő Elrond és Smaug kialakítása. A csillagkoronás Elrond a könyv figuráját veszi alapul, azt az Elrondot, akihez még nem készült el a később köré szövött legenda; egy bölcs, a valóság és a túlvilágot egyidejűleg megtestesítő lény. Smaugot láthatóan a kínai sárkányábrázolások ihlették némi macskás felütéssel; egyedisége még ma is üdítő színfolt a klasszikus sárkányábrázolások mellett. Gollam békaszzerű karaktere valószínűleg reflektálás vízi életmódjára, nyálkás természetére; ugyanakkor sajnos meg kell említeni a Tündekirályt és az erdőtündéket is, akiknek megtervezésekor az alkotók valószínűleg elveszthették a könyvet, mert a végeredményre finoman szólva sem alkalmazható a „Szépek Népe” megnevezés, leginkább afféle parókás, angolkóros Gollam-kuzinnak tűnnek, szomorúan komolytalanná téve a Bakacsinerdő népét.

A filmhez sajnos nem készült magyar szinkron, az érdeklődők eredeti, angol nyelven nézhetik meg. Mindenképpen érdemes, mert szokatlan, izgalmas szemszögből nyúl J. R. R. Tolkien könyvéhez, friss, érdekes élményt kínálva.

Mit várhatunk az Amazon Középfölde-sorozatától?

írta: Barna Bálint (Gandalf)

Ahogy az előző számunk Krónika rovatában már említésre került, az Amazon megszerezte a jogokat egy Középfölde-sorozathoz, amely a jelenlegi tervek szerint nem remake vagy újraadaptálás lesz, hanem új történeteket szeretnének elmesélni A Gyűrű Szövetsége előttről. Azóta alig-alig érkeznek hírek a projektről, ám annál több találgatás és elmélet lát napvilágot. Mi az, amit biztosan tudunk, és mi a legvalószínűbb, ami mindezekből következhet?

Azok számára, akik esetleg nem tudnának semmit a jogi háttérrel, álljon itt indításképpen egy rövid összefoglaló, mert e nélkül nehéz lenne megérteni az Amazonnal kötött szerződés lényegét: J. R. R. Tolkien még élete során eladta két könyvének, *A hobbit*nak és *A Gyűrűk Urának* az adaptációs jogait, ezek a jogok azután ilyen-olyan, itt most nem részletezendő utakon végül Saul Zaentz tulajdonába kerültek. Ő létrehozott ezek kezelésére egy vállalatot, amely először Tolkien Enterprises, majd később Middle-earth Enterprises néven szerepelt. Gyakorlatilag hozzájuk köthető minden adaptáció, amely eddig létrejött, akár filmekről, akár játékokról volt szó. De míg *A Gyűrűk Ura* filmek elkészítését és forgalmazását egy stúdióval, a Warnerbe olvadt New Line Cinemával meg lehetett oldani, *A hobbit* filmek esetében a forgalmazási jogokon osztozkodni kellett a Metro-Goldwyn-Mayerrel. A Tolkien könyveihez kötődő szerzői jogokat pedig az örökösök által vezetett Tolkien Estate gyakorolhatja. Szintén a Tolkien-családhoz köthető a Tolkien Trust nevű jótékonyági szervezet, amely viszont a hatvanas években kötött eredeti szerződés alapján részesedést kap *A hobbit* és *A Gyűrűk Ura* minden adaptációjából. A könyveket kiadó HarperCollins pedig nemcsak Tolkien műveit, de a filmes könyvkiadványokat is megjelenteti.

Jól látható tehát, hogy igencsak komplex, többszereplős képlet épült az író örökségére, és mivel itt nem csak szellemi javakról, de nagyon sok pénzről is szó van, nem véletlen, hogy az egyes felek között előfordultak már pereskedések, amelyek nagyobb összegek kifizetésével értek véget: érthető módon

Kép: Tuska Miklós (Adim)

minden szereplő minél többet szeretne kicsikarni a maga részére.

Ami a sorozatot illeti, a sajtóértesülések szerint nem az Amazon lehetett a kezdeményező fél. Úgy tűnik, mintha a New Line, vagy rajta keresztül a Warner akarná nagyon a sorozatot: többekkel is tárgyaltak előzőleg, például esélyes volt még az HBO és a Netflix is, de ez a két vállalat végül kiszállt a költségek miatt, és az Amazon lett a befutó, állítólag 250 millió dollárt fizetve a jogokért.

Minderről többet elárul az a hivatalos sajtónyilatkozat, amelyet az érintettek kiadtak az egyezségről. Ebben négy résztvevő szerepel: a New Line Cinema (mint a Warner egyik divíziója), a Tolkien Estate, a Tolkien Trust és a HarperCollins. Filmes oldalról ez csak egyetlen szereplő, a másik három a kvázi „könyves” oldalt képviseli. Igaz, a New Line mögött ott a Warner, de érdekes módon nem szerepel külön szerződő félként, úgy tűnik, megelégszik a divízió keresztüli jelenléttel. És nemcsak a Metro-Goldwyn-Mayer hiányzik, de minden utalás vagy említés *A hobbit*-ra: kizárólag *A Gyűrűk Ura* sikere és jelentősége van kiemelve.

Mi következik mindebből? Egyrészt az, hogy *A hobbit* ezúttal kimarad a mókából, valószínűleg azért, hogy a Metro-Goldwyn-Mayerrel ne kelljen megint osztozkodni, és ne kelljen túl sokfelé osztani a pénzt. Másrészt meglepő az, hogy nem a régi filmes szerződésre építenének, hanem külön egyezséget kötöttek a Tolkien Estate-tel, a Tolkien Trusttal és a HarperCollinsszal. Erre többféle jogi értelmezés is látott már napvilágot. A lelkesebbek azt látják bele, hogy erre azért volt szükség, mert új művek adaptálási jogait szerezhették meg a filmesek most, hogy Christopher Tolkien lemondásával együttműködőbbnek tűnik az Estate. Mások szerint nem volt egyértelmű, hogy a régi szerződésben lefektetettek kiterjednek-e televíziós vagy online forgalmazott sorozatokra is, és ezért kellett egy szerződésbővítés vagy kiegészítő megállapodás erről, nehogy megint pereskedés legyen a vége. Hogy melyikben több az igazság? 250 millió dollár nem kis összeg, ezért e mögött akár valami komolyabb egyezség is lehet, de amíg nem ismerjük ennek részleteit, csak találgatni tudunk. Az mindenesetre biztos, hogy a megegyezés nemcsak egy sorozatra vonatkozik, de esetleges spin-off sorozatokra is.

Mielőtt még nagyon belelkesülnénk, hogy végre láthatjuk *A szilmarilokat* képernyőn, nézzük meg a realitásokat: ha egy ilyen horderejű egyezség született volna, azt nem titkolnák, hiszen ugyancsak felkorbácsolná a várakozásokat, és kitűnő nézőbevonó eszköz lehetne. Ráadásul a közlemény elég erősen azt hangsúlyozza, hogy *A Gyűrűk Ura*-sorozatról van szó (még csak nem is Középfölde-sorozatként hivatkoznak rá), még ha *A Gyűrű Szövetsége* előtti történeteket is akarnak elmesélni. Ez kizárja azt is, hogy *A Gyűrűk Urával* párhuzamosan zajló eseményeket adaptáljanak a könyvekből (pl. a Gyűrűháborúval egy időben, de északon zajló csatákat).

Mi marad akkor? Valószínűleg a függelékekben található történetekkel akarhatnak majd kezdeni valamit, hiszen már *A hobbit* megfilmesítése előtt is fontolgatták, hogy ezekhez nyúljanak. Peter Jackson és Guillermo del Toro eredetileg két filmet terveztek, az elsőt *A hobbit* tette volna ki, a másik meg egyfajta összekötő történet lett volna *A Gyűrűk Urával*. De azután rájöttek, hogy a függelékek alapján nem tudnak a kb. 60 év eseményeiből egy filmre való épkezláb cselekményt összerakni, inkább *A hobbitot* bontották két részre, feldúsítva a Dol Gulduros történetszállal. Más kérdés, hogy végül a két filmből három lett, valószínűleg a stúdiók nyomására, bármit is meséljen erről Jackson. A két trilógiát összekötő történetek sorsa függőben maradt. Mozifilm nem lehet – és nem is érné meg – készíteni belőlük, valószínűleg ezért köthettek ki végül a sorozat ötleténél, amelyet olcsóbb megoldás *A Gyűrűk Ura* függelékei alapján megoldani, mint újabb könyvek jogait megvásárolni. És az olcsóság fontos szempont, mert maga a sorozat igen csak drága lesz. Mindez persze jelenleg csak találgatás, de ez tűnik a legvalószínűbb megoldásnak. Ezt támasztja alá az is, hogy a TheOneRing.net rajongói portál értesülései alapján a sorozat az ifjú Aragorn korai kalandjaira fókuszálna majd – noha ezt lapzártánkig hivatalos források még nem erősítették meg.

Nézzük, milyen megerősített információkat tudunk meg a bejelentés óta, hátha pontosabb képet kapunk a sorozatról!

Egyrészt megtudtuk, hogy öt évadot terveznek elsöre, és mindennek körülbelül egymilliárd dolláros költségvetése lesz, amellyel minden idők legdrágább sorozata lehet, noha az egy évadra jutó epizódok számáról még semmit sem tudni, ezért korai lenne még ebből következtetni. Másrészt megtudtuk, hogy a szerződés értelmében a produkciót két éven belül meg kell kezdeni, azaz legkésőbb 2019-ben el kell kezdeni forgatni. Ebből az következhet,

hogy 2020 előtt semmiképpen sem készülhet el az első évad. Harmadrészt kiderült, hogy a sorozat készítőinek joga van felhasználni részleteket *A Gyűrűk Ura* filmekből. Ez még inkább azt erősíti, hogy a trilógiához szorosan kötődő történetekről lesz majd szó. Negyedrészt Peter Jackson ügyvédje megerősítette, hogy a sorozat kapcsán felvették a kapcsolatot a rendezővel is, tehát valamilyen formában be akarják vonni a projektbe. Lapzártánkig ez a kérdés sem dőlt még el.

Kép: Szarvas Szilvia (Siss) [DeviantArt: fluffypallas]

Mindezek alapján a sorozat valószínűleg ugyanabban a filmes univerzumban fog játszódni, mint Jackson eredeti trilógiája, kvázi annak lesz az egyik leágazása. Nemhogy remake-ről nem lesz szó tehát, de rebootról sem beszélhetünk, inkább a manapság egyre divatosabb multiplatformos univerzumépítésről. S bár szerepekről és szereposztásról még semmi hír sincsen, Sir Ian McKellen már finoman jelezte, hogy továbbra is szívesen alakítaná Gandalfot. Reméljük, hogy kívánsága teljesülhet majd! Mert ha ugyan másért talán nem is, érte biztosan megérvé előfizetni az Amazon Prime szolgáltatására.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: JÓKÉSY KRISZTIÁN (NBENNOR)

Ahogy a valóság, úgy Középfölde élete is sokszínű. A nagy csatáktól az egyszerű hobbit hétköznapjáig, a gyásztól a mulatozásig, a hősi cselekedetektől a komikus csetlés-botlásokig találkozhatunk mindennel Arda népei és története között. Rovatunk a teljesség igénye nélkül ennek a sokszínűségnek jegyében igyekszik a különböző pillanatokból elcsípni egyet-egyét, így mutatva rá arra a tényre, hogy Középfölde világa nem is annyira nagyon különbözik a miénktől. A közölt művek egy kivétellel a Tolkien Levelező Verseny (TLV) feladataira készül megoldások.

Az Öt Sereg Csatájáról bizonyára mindenki hallott már. A Magányos Hegynél vívott csata orkok, vargok, emberek, törpök és tündék közötti óriási ütközet volt, melyben egyéb teremtmények is részt vettek, és ahol Thráin fia, Tölgypajzsos Thorin, a „Hegymély királya” életét vesztette. Az alábbi vers tulajdonképpen egy seregszemle, amely bemutatja, hogy pontosan kik és mekkora erővel vetették bele magukat a harmadkor e meghatározó ütközetébe.

Smaug gyermekei: Seregszemle az Öt Sereg Csatájáról

[TLV 2017/2018]

Bevette magát a holt Sárkány odújába
Tizenkét bátor törp közt Hegymély új királya,
Őrülden kapaszkodik aranykupacába,
Egyesült seregek állnak a kapujában.
Tóvárost a hatalmas gyík letarolta,
Víz tetején füstölög házaik hamuja,
És az emberek haragjukon felbuzdulva,
Egyenesen masíroztak a hegykapuba.
Remegő kezükben csorba, életlen a kard,
Rettegő karjuk lengő kékes lobogót tart,
Reszkető lábuk tapodja az ősi talajt,
Szívükben érzik a régen zengő csatazajt.
Bard vezeti őket, Suhatag örököse,
Egy régen tisztelt úr, Girion az ő őse,
Tóváros sárkányölő, nemeslelkű hőse,
Mindig a cél felé süvít a nyílveszője.
Segítő kezet nyújt nekik nemes tünde nép,
Az erdői fáin közül lassan előlép,
Rengeteg hegyes vessző húzza a tegezét,
Jött több hegyi arannyal megtömni a zsebét.
Állnak rendezett sorokban, vessző a húron,
Ha elengedik, majd egy sem száll tévúton,
Zöldell zászlajuk magas rezgő nyárfarúdon,
A harag terjed királyi sarj tünde úron,
Ki Thorint földalatti várába záratta,
Ezzel király a királyt megaláztatta,
És seregét a völgyben felsorakoztatta,
Most a vörös vért és pusztulást váratta.
Tizenkét törp közt ül Hegymély nagy királya, ó,
Meglopta őt a kis betörő, Zsákos Bilbó,
Hozta-vitte a híreket az öreg holló,
Kapu előtt áll hadával a trónbitorló.
El is indult a nagy csata örömhírére
Dáin, kinek sosem nyugszik a törpe vére,
Vasdomboktól tör harc legeslegelejére,
Hisz bajban van konok, büszke vér testvére.

Viselik a hírhedt szótt acélharisnyákat,
Védi a lábat, páncéling nyomja a vállat,
És bőszen forgatják kétélű csákányukat,
Ellenségeik behúzzák vastag nyakukat.
Felfigyelnek egy sötét gomolygó fellegre,
Mely fentről zúdul le a mélységes völgyekre,
Veszélyt felismervén, minden viszályt elvetve,
A három nép most együtt küzd vállt vállnak vetve.
Özönlöttek a koboldok az ormon túlról,
Csaholó farkasok hátán, fütve bosszútól,
Vargok, denevérek kísérik hosszú útról
Őket, kik nem tartanak sokáig háborútól.
Észak hívatlan népei ők, görbe karddal,
Mérgező nyíllal, eme féktelen nagy haraggal,
Számban mindent meghaladó fekete haddal,
Nem állítná meg őket semmilyen magas fal.
Bolg vezeti bosszút szomjazó csapatukat,
Csak a vér olthatja mérhetetlen szomjukat,
Most koboldok vágják majd fel az ő gyomrukot,
Még alvadt vér szaga meg nem üti orrukat.
Tizenkét törp közt kiront a Hegymély Királya,
Kiáltva vágnak szét az ellenik sorába,
Éles acélt mártanak az ellenik torkába,
Így hősként jutnak majd Aulë csarnokába.

Kép: Iván Lívía (Eimeria) [TLV 2014/2015]

Erendis Númenor hatodik királyának, Tar-Aldarionnak hitvese volt, akit a „Tengerész Asszonya” néven is ismerünk. A kezdeti égő szerelem gyűlöletté vált köztük, Aldarion király ugyanis gyakori és hosszú utakat tett Középföldre, hátrahagyva feleségét és lányát, Ancalimét. Azt beszélik, férje utolsó útját követően Erendis áruhában Rómenna kikötőjébe ment, ahol a hullámok közé veszett. Az alábbi versben a hazaérkező és felesége halálát gyászoló, önmagát bűnösnek érző király szavai elevenednek meg.

Valarauko: Erendis sírjára

[TLV 2013/2014]

Kép: Aranymag
[TLV 2017/2018]

Ostoba voltam tavaszán éltemnek
Mikor kezded még kezembe fontad
És fogtam én is tiédet, s mondtad
Örömöd árnyékolják nagy félelmek
Uinent érezted bár hitvesemnek
S mosolyod nem tért vissza soha
Vártál rám mégis a parton, noha
Sok reményt nem adtam lelkednek.
Bocsáss, szép Erendis, bűnös királynak
Habtól részegült csavargó fejemnek
Mert bánom, hullámok hívására
Tied ellenében mentem világnak
S űztelek ezzel hideg tengerbe.
Virágot sírodra, mondd, hogy teszek?

Kép: Barhador
[TLV 2017/2018]

A következő novella története ismerős lehet azoknak, akik olvasták az előző számunkban megjelent Testvérballadát, hiszen ez az írás – amely szintén a tavalyi tábor író rendjének termése, és önmagában nem kapcsolódik egy középföldi történethez sem – szolgált alapjául a már közölt versnek.

Alexandrov Anna (Aydin): Mese két testvérről, akik a Hajnal Udvarában születtek

Egyszer régen, mikor még magamnak is bejárásom volt a Hajnal Udvarába, ott mondták nekem ezt a történetet. Akkor még azt hittem, azért teszik, hogy többet tudjak róluk, és hálás is voltam, hogy íme, minden utazónál többre tartanak – de azóta már látom, hogy a meséjük bocsánatkérés volt, mert nem sokkal később bezárták a Hajnal Kapuit, és most már senki halandó nem juthat be oda.

Élt valamikor a Hajnal Udvarában egy testvérpár, akik maguk is a Hajnal fogadott gyermekei voltak. Ott nőttek fel, és sose láttak mást – de beszéltek, hogy aki a Hajnal Udvarát látja, annak a feje egy életre megtelik vele, hát senki nem aggódott a neveltetésük felől. Mindkettejük haja arany volt, az az aranyszín, amit ti még sosem láthattatok, mert csakis azoké, akik ott születtek.

És amikor eljött a nap, hogy célt és helyt találjanak maguknak idekint, a szürkületben, az udvartartásuk könnyekkel búcsúztatta őket, mert olyan jók voltak és olyan hatalmasok.

Kiléptek a Hajnal Kapuin, és amint a szemük hozzászokott a mi homályunkhoz, elindultak egy köves úton. Hamarosan egy városba értek, ahol a falakon levágott fejek fogadták őket, az utcákon pedig rajtuk kívül senki nem mert mutatkozni, mert egy tél-ivadék, aki a fagyok alatt

még csak emberáldozatot követelt magának, most bevette magát a palotába, és uralkodni vágyott az egész nép fölött.

A testvéreknek napokba telt megérteniük ennyi gonosztságot, de mikor végre megértették, nagyon feldühödtek. A palotába mentek, kihívták a tél-ivadékot becsületes párharcra, és legyőzték. A testét visszavitték az erdőbe, és az abban a percben szétfoszlott, a város népe pedig vigasgra derült. A városból kifelé menet a testvérek megálltak egy kútnál.

– Mossuk le az arcunkat, testvér – mondta az egyik egy sóhajjal. – Jót tettem, de az arcom véres.

– Fekete vérrel – mondta a másik tűnődve. – Eddig azt sem tudtam, hogy létezik hasonló. Ha most ezt lemosnám, biztos, hogy azonnal újra elfelejteném.

– De hát nem égeti az arcodat? – kérdezte az egyik, már a kút felett állva.

– Dehogynem – felelte a másik. – De hát a város falait is biztosan égette az a rengeteg embervér. És lásd, nekünk mégis napokba telt megérteniünk és megmenteniünk őket.

A testvére bólintott, hogy érti, de azért csak lemosta az arcát. Így mentek tovább; az egyik tisztán, mint a nap, a másik fekete vérrel a szeme alatt.

Másnap újra egy városba értek. Itt is csend volt az utcákon, és az emberek rettegtek, mert ha túl hangosan beszéltek, a város új ura, egy hatalmas mágus tömlöcbe vette vagy kivégeztette őket. A két testvérnek mégis szállást adtak titokban. Az egyiknek sok idejébe telt elhatároznia magát, míg a másik egyből a palotába akart menni – de végül csak bevárták egymást, és együtt hívták ki párbajra a mágust, együtt mérköztek meg vele, együtt győzték le. Mikor levágták, piros vér fröccsent rájuk. Egy percig csendben álltak, és csak nézték egymást döbbenet.

– Embervér – mondta végül az első, aki tisztán érkezett a városba. Komor arccal rohant el, hogy azonnal keressen egy kutat – hanem a testvére ott maradt.

– Hát nem mosod le magadról? – csodálkozott a testvére. – Már belefolyik a szádba, hát nem undorodsz?

– Dehogyan – mondta a másik. – Undorodom, és rémálmaim is lesznek, amíg te nyugodtan alszol majd. De legközelebb legalább nem telik majd ennyi időbe cselekednünk, ha bajt látunk!

Továbbmentek, és harmadnapra egy új városba értek. Itt az emberek azt rebesgették, hogy zsarnok költözött a palotába, így a második testvér egyből arra vette az útját; az első alig tudta tartani vele a lépést.

A trónteremben, ahová elértek, egy sötét hajú ifjú fogadta őket kivont karddal, testőrséggel.

– Kik vagytok? – kiáltott rájuk. – Az egyikőtök fényes, mint maga a nap, a másikatok véres és sötét, mint a temető földje. Mit akartok ti tőlem?

– Én vagyok véres és sötét? – kiáltott rá a második testvér. – A ti földetek az, ami ilyen véres és sötét, és nem csak a temetőkben! Megtanultam, mit műveltek egymással, azóta is a halálotokat álmodom újra és újra, és ez a jutalmam? Minden városban új ellenség, új zsarnokok, hallgatás és levágott fejek, sosem lesz vége ennek! Te is, ahogy bevitted magad ide, hogy rettegjen tőled odakint a többi!

Ezzel rárontott a koronás ifjúra, megvívott vele, s megölte. A testvére sápadtan figyelte.

– De hisz én nem is tudom, ki volt ez – mondta rémülten. – Talán nem is akart semmi rosszat tenni...

– Persze, hogy nem tudod – vágott vissza a másik. – Hiszen minden város

után lemosod magadról a mocskot, hogy ne kelljen szenvedned! Honnan is emlékeznél rá, hogy milyenek az emberek?

Azt beszélük, ezután a testvérek útja szétvált.

Én azt mondanám, az első közülük visszatérhetett a Hajnal Udvarába, a másik pedig nagy királlyá válhatott az emberek birodalmában, akinek messze földön rettegtek az uralmát.

De az egyetlen dolgot, amit biztosan tudok, már az imént is mondtam: nem sokkal azután, hogy ezt a történetet először hallottam, bezárták a Hajnal Kapuit, és azóta senki át nem lépheti a küszöböt –

se be,

se ki.

Kép: Szarvas Szilvia (Siss) [DeviantArt: fluffypallas]

Azt tudjuk, hogy Középfölde hősei, nagy figurái és népei milyen nevesebb feladatokat, kalandokat éltek át, az azonban kevésbé nyilvánvaló, hogy a hétköznapi életük során, a mindennapi betevőt megkeresendő, milyen állásokat tölthettek be egyszerű, és kevésbé egyszerű lakói. Erre a némiképp hiányos területre mutat rá az alábbi két – humort sem nélkülöző – hirdetés.

Enteket keresünk irtott erdőterület benépesítésére!
Ha úgy érzed, meguntad eddigi lakhelyedet, és valami újat próbálnál ki, jelentkezz a Középföldei Környezetvédelmi Társaságnál!
Ui.: A meghallgatáson az önt nyelvi használata tilos az interjú időtartamának érdekében.

Kósza Olifánt Hentesek [TLV 2013/2014]

Természetvédelmi őr kerestetik!
Ki bátor, s haszталannak érzi magát, annak a nagy lehetőség most a tenyerébe hull! A nagy múltú, régi Holtláp az 1469. év áprilisától természetvédelmi területnek minősül, s ezentúl célunk az, hogy eme nemes területet megóvjuk, s a későbbi koroknak megőrizzük a maga bűzében és különleges szépségében. Ha elég vakmerő és bátor vagy ahhoz, hogy különleges lápi növényeket gondozz, és holtakkal, a területen hivatlan látogatókkal, vagy felelőtlen turistákkal viaskodj, és a lelkesedésed sem lankadó (bizonyos esetleges kezdeti nehézségek miatt), akkor itt van a helyed! Jelentkezés a Középföldei Természet- és Állatvédelmi Egyesület székhelyénél.
(Csak elkötelezett jelentkezőket várunk, a felvétel után visszalépés nincs, csak esetleges vízbefulladás vagy mocsárbamerülés esetén!)

Brethil [TLV 2013/2014]

AZ ÚJ MŰKÖDÉSI STRATÉGIÁRÓL (2018–2021)

ÍRTA: KISS KINCŐSÓ (THILANNA)

Aki megfordult már a Magyar Tolkien Társaság rendezvényein, bizonyára fel tud sorolni az MTT rendszeres programjai, tevékenységei közül jó néhányat. Kevesen tudják azonban, hogy a hagyományon és az időnkénti friss ötleteken kívül mi ad keretet annak, hogy milyen rendezvényeket, projekteket valósítunk meg. Ez a „Középtávú működési stratégia” hangzatos névre hallgató dokumentum. A májusi közgyűlésen elfogadott (a Tolkien.hu portálon elérhető) új stratégia apropóján szeretnénk bemutatni, hogyan is befolyásolja ez a Társaság tevékenységét.

Mi is az a stratégia?

Egy szervezet stratégiája olyan átfogó cél- és eszközrendszer, amely az általános jövőképnél és célkitűzéseknél – melyeket az MTT esetében a Manifesztum és az Alapszabály fogalmaz meg – részletesebb és konkrétabb, ugyanakkor középtávú célokat jelöl ki, és az azok eléréséhez szükséges tevékenységek kereteit is megfogalmazza. Számol a jövő bizonytalanságával, illetve irányutatást ad a döntéshozóknak. Vagyis rugalmasan alakítható, és valószínűleg nem valósul meg minden egyes része. Az MTT stratégiája a következő három évre szóló terveket fogalmazza meg: mit szeretnénk elérni, és nagyjából hogyan.

Ki határozza meg az MTT működési stratégiáját?

Bár a dokumentumot a vezetőségi tisztújításkor a Közgyűlés fogadja el (és módosíthatja), alapvetően a jelentkező elnökségi hármasok írják, és bemutatkozásuk részeként ismertetik. Úgy is tekinthetjük, hogy ez az adott jelentkező elnökségi hármas „programja”. Ugyanakkor – ahogy a most megválasztott Elnökség hangsúlyozta is – a stratégiát nem tudják egyedül megvalósítani ők hárman, az csak akkor működik, ha a tagság és az önkéntesek aktívan bevonódnak.

Hogyan lesz a célkitűzésekből gyakorlat?

Egyrészt a stratégiában lefektetett irányelveket követve jön létre az „Éves rendezvény- és projektterv” (RPT), másrészt ezeket tükrözik a belső pályázataink kiírásai is.

Az RPT egy konkrét lista arról, hogy mit tervezünk a következő évre (szeptembertől szeptemberig). Ezt az Elnökség terjeszti elő, és a Közgyűlés dönt róla. A stratégia három pillérének (tolkien ismeretterjesztés – közösségépítés – kreatív alkotóközösségek) megfelelően a Közgyűlés igyekszik nagyjából egyenlő arányban illeszteni ismeretterjesztő, kreatív és közösségi programokat a rendezvény- és projekttervbe.

Az RPT alapján minden rendezvény és projekt szervezésére készül egy pályázati kiírás, amely a stratégiában megfogalmazott kereteket tükrözi (pl. a stratégiában cél az új szervezők bevonása – a pályázati kiírás megszabja, hogy a szervezői csapatban legalább hány új szervező legyen). Végül persze magukon a szervezőkön múlik, hogyan próbálnak a stratégia általános célkitűzéseire gyakorlati választ adni (pl. régi MTT-ek itt-tartása – tábori senior csapat létrehozása).

Például?

Például nemcsak a mostani, hanem már a 2015–2018-as működési stratégia is meghatározta, hogy „a programok és rendezvények előkészítése és lebonyolítása során kiemelten építeni kell a résztvevői visszajelzésekre”, ezért került bele minden pályázati kiírásba az az elvárás, hogy a rendezvényt megelőzően igényfelmérést kell végezni. Például a Tolkien Nap esetében a résztvevők előzetes kérdőíven szavazhattak meg az előadástémákat, vagy a tábor esetében a választható rendeket.

Mi változott még az új stratégiával?

Van, ami hasonló, csak új megközelítésben. Például már a 2015–2018-as stratégia is fontos területnek tartotta a kreatív műhelyek (pl. színjátszókör, írókör, tánccsoport) újraélesztését, az erre alkalmas vezetők felkutatásával és akár anyagi ellentételezéssel is. Pályázati kiírások születtek, az Elnökség megkeresett pár potenciális vezetőt, de végül nem történt semmi. 2018–2021-ban az Elnökség a tanulságokat levonva újabb kísérletet szeretne tenni, akár a rendezvényeken kialakult kreatív közösségek workshoppá alakításának támogatásával. Kíváncsian várjuk, ezúttal sikerül-e hatékonyabb megoldást találni.

A 2018–2021-es stratégia sok más között tartalmaz egy új, az MTT-ben eddig szokatlan ötletet is, mégpedig hogy bizonyos alapvető, tapasztalatot-szakértelmet igénylő szervezői feladatokat (pl. a jelentkezések kezelése vagy a PR) egy központi csapat lásson el minden rendezvényre szólóan (akár önkéntesen, akár szükség esetén fizetségért). Ezt leghamarabb jövőre tervezi az Elnökség bevezetni, a szervezői körrel való alapos konzultáció után, és csak azokra a területekre, amelyekre valóban széleskörű igény mutatkozik. Ha bevezetésre kerül, ezt az új felállást minden bizonnyal tükrözni fogják a későbbi pályázati kiírások is.

Ha felkeltettük az érdeklődésedet, mindenképp ajánljuk elolvasásra az új stratégiát. Azt pedig különösen érdekes lesz látni, mi és hogyan valósul meg belőle a következő három évben.

